

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

5^E JAARGANG

WOENSDAG 12 MEI 1920

No. 228

INHOUD

	Blz.
SOCIALISATIE EN HET RAPPORT DER COMMISSIE UIT DE S. D. A. P.	
I door Prof. Mr. H. W. C. Bordewijk	401
Constantinopel, de Dardanellen en de Bosporus in 't Verleden en Heden II door Prof. Dr. H. Blink	405
De Gouden Standaard en de Disconto-Politiek der Nederlandsche Bank door G. M. Boissevain	407
De Petroleum-Industrie in 1919	408
AANTEKENINGEN:	
Een Instituut voor Buitenlandsch recht door Prof. Mr. W. L. P. A. Molengraaff	411
Vrijhaven te Kopenhagen	412
Internationale Zeelieden-Conferentie te Genua	412
MAANDCIJFERS:	
Rijkspostspaarbank	413
Giro-kantoor der Gemeente Amsterdam	413
Resumé uit het „Monthly Bulletin of Statistics”	413
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	414—420
Geldkoersen.	Effectenbeurzen.
Wisselkoersen.	Goederenhandel.
Bankstaten.	Verkeerswezen.

INSTITUUT**VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN**

Algemeen Secretaris: Mr. G. W. J. Bruins.

Assistent-Redacteur voor het weekblad: D. J. Wansink.

Secretariaat: Pieter de Hoogweg 122, Rotterdam.

Aangeteekende stukken: Bijkantoor Ruige Plaatweg 37.

Telef. Nr. 3000. Telegr.adres: Economisch Instituut.

Postcheque en girorekening Rotterdam No. 8408.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 22,50 per jaar. Losse nummers 50 cents.

Advertentiën f 0,40 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage.

10 MEI 1920.

De geldmarkt werd de afgelopen week geheel beheerscht door de storting op de staatsleening. De prolongatie-rente steeg daardoor tot 6 pOt., terwijl ook op de disconto-markt slechts moeilijk geld verkrijgbaar was en wissels niet onder 3¼ pOt. te plaatsen waren. Toen de laatste stortingsdag voorbij was, welke dag tevens de vervaldag was van een aanzienlijke post schatkistpapier, werd het geld direct merkbaar ruimer, zoodat de prolongatie-rente tot 5 pOt. kon terugloopen en ook wissels merkbaar gemakkelijker te plaatsen waren.

* * *

Ook bij de Nederlandsche Bank stonden de omzetten voor verreweg het grootste gedeelte in verband met de storting op de staatsleening, en was het weder hoofdzakelijk de provincie, die een beroep op haar deed. De binnenlandsche wissels verminderden met 55 miljoen; daarentegen vermeerderden de beleenin-

gen met 54 miljoen. Het eerste werd veroorzaakt door terugbetaling van schatkistpapier uit de opbrengst van de leening, terwijl het laatste ontstond doordat groote posten nieuwe stukken bij de bank beleend werden. Ofschoon het totaal der binnenlandsche wissels dus belangrijk minder werd, steeg de portefeuille bij de agentschappen nog met 7 miljoen. Bij de beleeningen had ongeveer hetzelfde plaats. De beleeningen bij de hoofdbank werden 16 miljoen kleiner, daarentegen die bij de agentschappen bijna 58 miljoen grooter.

De bankbiljettenomloop werd 65 miljoen kleiner. Daar de vorige week de toeneming bijna 98 miljoen bedroeg, is de vermindering veel geringer dan men had mogen verwachten en heeft dus ook deze keer weder het uitgeven van een staatsleening niet het effect gehad, dat de bankbiljettenomloop belangrijk terugliep.

Overigens vermeldt de weekstaat nog een toeneming van de rekening-courant-saldi van anderen van 25 miljoen en veranderde de schuld van het Rijk ad 9¼ miljoen in een tegoed van 13¼ miljoen.

* * *

Met de hervatting van het scheepvaartverkeer is een sterke verlevendiging van de wisselmarkt gepaard gegaan. De omzetten vooral in Ponden, Dollars en Marken zijn aanzienlijk gestegen. Tegelijkertijd is echter de stemming voor Ponden en Dollars niet onbelangrijker flauwer geworden, hetgeen zich in het bijzonder manifesteerde op de termijnmarkt, waar in den regel het aanbod overheerschte en flinke posten Ponden afgesloten werden tot 20 à 25 cents onder den koers voor directe levering. De belangrijke stijging van de suikerprijzen zal hiervan wel de hoofdoorzaak zijn.

Francs en Marken vaster, hoewel de laatste twee dagen in Marken eenige twijfeling merkbaar werd.

SOCIALISATIE EN HET RAPPORT DER COMMISSIE UIT DE S. D. A. P.**I.**

„Il y a de certaines idées d'uniformité qui saisissent quelquefois les grands esprits mais qui frappent infailliblement les petits. Ils y trouvent un genre de perfection qu'ils reconnaissent, parce qu'il est impossible de ne le pas découvrir.... Mais cela est-il toujours à propos sans exception? Le mal de changer est-il toujours moins grand que le mal de souffrir? Et la grandeur du génie ne consisterait-elle pas mieux à savoir dans quel cas il faut l'uniformité, et dans quel cas il faut des différences?”

Montesquieu, De l'Esprit des Loix.

Er is een berg van literatuur over het onderwerp verschenen sedert de Duitsche republiek uit de

oorlogsdébacle ontstond en socialisatie in den kring der politieke mogelijkheden werd opgenomen. Zij werd de socialistische leus bij uitnemendheid. Terecht, naar het mij wil voorkomen. Want socialisatie beteekent voor het ordeliëvende socialisme de eenige wenkelijke kans om er te komen, de eenige gelegenheid om door positief werk zijn bestaansrecht afdoende te bewijzen. Marx' crisis- en „Zusammenbruch“-theorie plaatst de menschheid voor een economischen baaierd, en laat haar door een soort van vagevuur gaan naar het voorgespiegelde paradijs, dat alle beschrijving te bovengaat en waaromtrent het dan ook maar veiliger is weinig positiefs te zeggen.¹⁾ Het socialisme is bij Marx een soort van natuurnoodwendigheid, men kan er niet aan ontkomen, de wetten der economische ontwikkeling voeren met onverbidde lijke consequentie naar zijn verwezenlijking. Het revolutionaire moment in Marx' leer ligt hierin, dat bij dit ontwikkelingsproces de helpende hand kan worden geboden. Het Marxisme is ondanks alle causaliteitsgeloof een strijdbare macht!

Welk een andere toon klinkt ons uit het Socialisatie-rapport der Commissie uit de S. D. A. P. tegen! Geen bazuingeschal ter aankondiging van een Laatste Oordeel, als in Marx' standaardwerk, geen „Umsturz“, doch geleidelijkheid en behoedzaamheid van begin tot eind. Reeds bij den aanvang stuit de lezer op wijze woorden, die zin voor de werkelijkheid verraden, zooals deze: „Nog belangrijker dan de wijze van voortbrenging is dat er voortgebracht wordt, want zonder voortbrenging is de menschheid ten doode gedoemd,“ en dan die: „Terwijl dus het werk der socialiseering plaats vindt, moet intusschen de productie zonder onderbreking en zeker zonder vermindering voortgezet worden; terwijl de ingewikkelde machinerie der voortbrenging omgeschakeld wordt, mag de machine onderwijl geen oogenblik stilstaan; het huis der maatschappij moet ingrijpend verbouwd worden, terwijl wij er in blijven wonen.“ Vanzelf sprekend? Niet meer dan redeneeringen van het „gezond verstand?“ Toegegeven, doch de kloof die deze mentaliteit van de echt Marxistische, doctrinaire denkwijze scheidt is er niet minder opmerkelijk om. De bedoeling, in de aangehaalde zinsneden neergelegd, is duidelijk: geen groote schokken zullen den gang naar het socialisme vergezellen, en wij behoeven niet, met Marx, eerst den afgrond in, alvorens den berg te mogen bestijgen. Maar toch, à propos van de beeldspraak dier ingrijpende verbouwing: is zij wel juist? Mij dunkt: er komt niet een verbouwd huis, doch een nieuw. Opgetrokken niet op de oude fundering, doch op een nieuwe. Wanneer namelijk de ontwikkeling de heeren gelijk geeft. *Ontwikkeling*, want — en dit is een tweede fout der beeldspraak — de voortbrenging zit nog eenigszins anders in elkaar dan op de manier van een min of meer willekeurig mechanisme, de maatschappij, waarin wij „wonen“ of beter *leven* is nog iets anders dan een in elkaar gezet huis, dat stuk voor stuk weer uit elkaar genomen zou kunnen worden: er is nog zoo iets als een maatschappelijk groeiproces, waartegen maakwerk dat niet daarmede zou rekenen, het onverbidde lijke aflegt.²⁾ En zoo meen

¹⁾ Vgl. Arthur Spiethoff, Einige Bemerkungen zur Lehre von der Sozialisierung, Schmollers Jahrbuch, 43. Jahrgang, 2. Heft, 1919, bl. 439: „Der Sozialismus entsteht also nicht allmählich durch Umbildung des alten Systems, sondern wie ein Phönix erhebt er sich aus der Asche des Kapitalismus. In Uebereinstimmung mit dieser Lehre vom notwendigen und selbsttätigen Eintritt des Sozialismus haben ihre Vertreter Erörterungen über die Art, wie sie die socialistische Gesellschaftsordnung in einzelnen zu gestalten gedenken, grundsätzlich abgelehnt.“

²⁾ Zeer juist L. Pohle in zijn uitnemend geschrift over „Kapitalismus und Sozialismus“, Berlin 1919, waar hij op blz. 4 van de grondslagen der huidige orde, nl. het individualistisch rechtsbeginsel, de op winst gerichte productiewijze en de onderneming o.a. dit zegt: „Sie sind sämtlich nicht vom menschlichen Verstande in den Beratungen ärgend-

ik, dat de verkeerde beeldspraak een diepere betekenis krijgt, en wel die van ook hier weer aan te kondigen de gevaarlijke illusie van het socialistisch denken in het algemeen: dat men zooveel „maken“ kan, dat het gaat om een mechanischen „huisbouw“ en niet om het leiding geven aan een goddeels door verleden en heden bepaalden ontwikkelingsgang op sociologisch en met name sociaal-economisch gebied. Waarmede natuurlijk weer niet gezegd is, dat de gematigdheid, waarvan met betrekking tot den modus procedendi de geciteerde uitspraken blijken geven, geen waardeering zou verdienen. Voorstanders van de „ingrijpende verbouwing“ hebben echter nog maar een zeer, zeer betrekkelijk recht zich Marxisten te noemen. Waar zij niet minder om zijn.

Het rapport over het socialisatievraagstuk bestaat, naar zijn uitwendigen vorm, uit drie deelen. Het eerste deel bevat „Algemeene overwegingen“ (blz. 7—53), welke verspreid zijn over een viertal hoofdstukken: Inleiding, Omvang en methoden van socialisatie, De schadevergoeding, De organisatie van het gesocialiseerde bedrijf. Het tweede deel handelt over „De toepassing der socialisatie in het bedrijfsleven“ (blz. 57—184), openend met een „Voorwoord“¹⁾ en de reeks der hoofdstukken voortzettend met: Landbouw (V), Verkeerswezen (VI), Industrie en Handel (VII), Bankwezen (VIII). Het 3e deel (blz. 187—190) vat in zijn eenig hoofdstuk (IX) de Conclusies samen. Aan dit alles gaat nog een onbenoemde mededeeling der commissie vooraf, waarin wij lezen, dat er veel vergaderd is en dat de commissie zich bewust is „ten aanzien van de reeks van afzonderlijke bedrijven of bedrijfstakken, die de commissie rijp acht voor geheele of gedeeltelijke socialisatie, . . . hier uiteraard *geenerlei volledigheid*“²⁾ (te hebben kunnen) bereiken. Zij voegt er aan toe, dat dit voor een commissie van particuliere personen niet wel mogelijk is, daar zij niet over het uitgebreide apparaat beschikte om alle bedrijfstakken voldoende te overzien. De bekentenis is eerlijk en zou, wanneer het niet de geleidelijke vorming van onze maatschappij en de vervanging van haar economische grondslagen gold, een gevoel van vriendelijke tegemoetkoming bij den lezer kunnen wekken. Nu en hier werkt dit beroep op de welwillendheid van den lezer, die onbillijk zou worden zoo hij alles op een goud schaalte ging afwegen, min of meer verbijsterend. Geenerlei volledigheid. Het is volkomen begrijpelijk. Alleen de Staat met zijn leger van ambtenaren en hulpkrachten, met zijn machtmiddelen en geldelijke resources kan een volledig onderzoek ondernemen en *misschien* tot een goed einde brengen. En, niet waar, het kwaad moet toch in al zijn omvang en diepte zijn gepeild en gekend, vóór er van methodische vervanging door iets beters sprake kan zijn. Een chirurg, die zonder conscientieus onderzoek, vroolijkweg maar amputeert, omdat aldus allerlei gevaar, dat bestaat of niet-bestaat, in letterlijken zin wordt gecoupeerd, is niet veel waard. Ik vraag: hoe moeten wij het rapport, dat op vele punten zeer stellig is in zijn oordeelvellingen en in het aanwijzen van nieuwe, betere wegen, lezen? Moeten wij hier of daar, in het licht van die erkenning, eenige procenten van den bitteren ernst aftrekken, dien toch de zaak zelve zoo volkomen waard is? Ik zou niet gaarne bevestigend antwoorden, wanneer ik de namen der leden naga. Maar wat dan? De commissie heeft

eines Parlaments ausgeklügelt worden, sondern sie haben ihren Ursprung ebenso wie etwa die Sprache in den Trieben und Instinkten des Menschen. Sie sind *εὐσε<* nicht *δεσε<* entstanden, um mit Aristoteles zu sprechen.“ En op blz. 68: „In Wahrheit lassen sich die sozialen Systeme aber nicht beliebig durch einander mischen und zusammen setzen, wenn man wirklich lebensfähige Gebilde erhalten will. In der Verkenning der Gesetzmässigkeit, die auch in den sozialen Dingen waltet, liegt der grösste und ursprünglichste aller Irrtümer des Sozialismus.“

¹⁾ Waartoe toch dit ellendige germanisme?

²⁾ Ik cursiveer.

met haar op zichzelf lofwaardige erkenning, dat geenerlei volledigheid kon worden bereikt, den lezer de vraag in den mond gegeven: uit welke bron welt de kracht, die u hier en ginds met de klem van overtuiging doet spreken, uit kennis van zaken of bijgeval uit geloof? Wie weet, hoe zelfs nog allerhande misbruik mogelijk is ondanks volledigheid van onderzoek, b.v. door een aprioristische uitlegging van een of ander statistisch materiaal, die vreest wel met groote vreeze, wanneer door eerlijke en hoogstaande mannen, echter vóór alles partijmannen, wordt gezegd, dat al wat zij gaan schrijven en voorstellen, op gegevens steunt, die in geen enkel opzicht („geenerlei”) volledig mogen heeten. Zoo echter de betrokken zinsnede wil zeggen, dat wáár men onderzocht, het onderzoek menscheleijkerwijs gesproken volledig geschiedde, doch dat geheele bedrijven en bedrijfstakken moesten worden overgeslagen (klemtoon op *reeks*), dan blijft toch bovenstaande critiek van kracht, omdat het maatschappelijk organisme niet duldt, dat men lokaal ingrijpt zonder kennis van het *geheel*, daar alle organen elkaar beïnvloeden of althans beïnvloeden *kunnen*. Alleen wie in staat is „alle bedrijfstakken voldoende te overzien,” kan met kans op slagen pogen zich een denkbeeld te vormen van actie en reactie bij hervormingen op min of meer beperkt terrein. Hoe ik de zaak ook keer of wend, ik kan niet anders zien, dan dat de commissie het den lezer moeilijk maakt zijn onbevangenheid te bewaren, daar hij het gevoel krijgt, dat de lectuur onder voorbehoud moet plaats hebben.

Verder wordt dan nog medegedeeld, dat het rapport over socialisatie van het bankwezen afkomstig is van een niet-commissieel, den heer G. Vermeer, die het verdedigd heeft, waarna de commissie zich er mede vereenigde. Ten slotte wordt vermeld, dat niet is overgegaan tot het schetsen van een regeling nopens de organisatie van de nog niet gesocialiseerde (lees: te socialiseeren) bedrijven. Die regeling zou het in technisch opzicht rijp worden voor socialisatie moeten bevorderen en bedrijfsdemocratie alsmede gemeenschapsinvloed ook daar hebben te brengen. Naar de meening van de commissie moet deze aangelegenheid ten spoedigste door de partij in overleg met het N. V. V. worden behandeld.

De Inleiding, waarmede het 1e Hoofdstuk van het 1e Deel opent, bespreekt allereerst de actualiteit der socialisatie. Terecht wordt gezegd, dat niet alles nieuw is te dezen. Er zijn Staats-, provinciale en gemeentebedrijven, er is ook verbruikcoöperatie, vormen aan socialisatie verwant, vermits niet als in het kapitalisme de ondernemerswinst, doch het maatschappelijk nut doel is van het bedrijf. Wat nu voor de deur staat betekent echter een meer systematische verwezenlijking op groote schaal. De oorlog heeft het proces verhaast, de arbeidersklasse kreeg meer macht en een hooger inzicht in haar menschenwaarde. Zij wil niet langer haar arbeidskracht doen misbruiken voor een kleine groep van bezitters van de productiemiddelen „die uit hun bezitsvoorrecht een aanspraak op overdadige weelde afleiden, terwijl de voortbrengers dier weelde tot een leven van ontbering gedoemd zijn.” Dan de ontzaglijke wereldverarming. Deze maakt het tot een onafwijsbaren eisch, dat er een eind komt aan de „matelooze verspilling, die het anarchistische konkurrentiestelsel van het kapitalisme meebrengt.” Gewezen wordt op den tegenzin van vele arbeiders om hun aandeel in de productie te leveren, op hun gemis van invloed in het bedrijf, waardoor zij besef van verantwoordelijkheid voor de uitkomsten missen. De bedrijfs- en kapitaalconcentratie schreed de laatste jaren in versneld tempo voort, nieuwe combinaties en monopolies ontstonden, daardoor eenerzijds nadeelen voor de consumenten, anderszijds ook „de zeer versterkte mogelijkheid om particulier bedrijf in openbaar bedrijf om te zetten.”

Het vraagstuk der socialisatie is internationaal geworden en werd mede daardoor ook ten onzent actueel.

Nadrukkelijk wordt gezegd, dat „het luchtig en vluchtig getimmerte den oorlogsbemoeiing van de overheid met het bedrijfsleven”¹⁾ met „werkelijke socialisatie niets hoegenaamd uitstaande had.” Men mag dus niet de ongelukkige ervaringen, met dit noodstaatsocialisme opgedaan, tegen socialisatie uitspelen. Deze begint met een schoone lei.

Daarna wordt het begrip der socialisatie besproken. Deze wordt „doelbewuste vermaatschappelijking der voortbrenging” genoemd, waarbij de opmerking wordt gemaakt, dat zij niet hetzelfde is als socialisme. Zij heet „de weg naar het socialisme”. Verschillende fasen moet socialisatie doormaken, voor de eindelijke uitkomst: het socialisme, zal zijn bereikt. Een proces van geleidelijkheid, in den loop waarvan de particuliere eigendom der productiemiddelen wordt opgeheven en deze in maatschappelijke eigendom overgaan. Van die geleidelijkheid wordt gezegd, dat zij bij de socialisatie op den voorgrond moet staan. Plotse-linge overgang van kapitalisme naar socialisme wordt naar het rijk der fantasieën verwezen. Dit is juist het verschil tusschen economische en politieke overgangen, dat de eerste nimmer plotseling kunnen geschieden, wat met de politieke wel het geval is. Het wordt dus eigenlijk in het rapport voorgesteld, alsof socialisatie een methode is om tot socialisme te komen. Toch is zij méér, want telkens wordt, bij haar voortgang, een stuk socialisme omgezet in praktijk. Het zou, aan het einde van den weg, zeer wel kunnen blijken, dat het sluitstuk, op zichzelf beschouwd, weinig om het lijf had, en dat het zwaartepunt der hervormingen elders, bij een der tusschenstations was gelegen. Dit is van belang voor de houding, die principiele of gradueele tegenstanders hebben in te nemen, welke houding niet tot de „eindelijke uitkomst” mag worden verdaagd.

Belangrijke beschouwingen volgen nu over „de verspilling van productieve kracht”. Hier valt het der commissie niet moeilijk den vinger te leggen op menige wondeplek in de bestaande orde. Verschillende voorbeelden doen dienst ter illustratie van het feit, dat doelmatige organisatie van een bedrijf, met name trustvorming tot velerlei bezuiniging op kapitaal en arbeid leidt. Tot dusver leidde alleen inzicht in winstbelang tot die besparingen; voortaan moet het gemeenschapsbelang het richtsnoer geven. Enorme bedragen worden vermorst aan reclame en handelsreizigers, al te gader verspilde energie. Het winkelbedrijf, de bezorging van waren aan huis, is aan anarchie ten prooi. Met cijfers van Amsterdam wordt dit alles toegelicht. De vestigingsplaats is dikwijls verkeerd, waardoor de transportkosten stijgen enz. enz. De conclusie luidt: „Met het oog op dit alles is zeker vooral in de huidige verarmde wereld socialisatie een dringende noodzakelijkheid.” Het betoog zou m.i. aan kracht hebben gewonnen, wanneer het minder eenzijdig was geweest. De geschetste misstanden bestaan, wie zou ze willen ontkennen? Maar daarmede is de zaak geenszins afgedaan. De commissie wijst alleen op het verkeerde, dat van het concurrentiestelsel en van het recht op vrije bedrijfsvorming en beroepskeus het gevolg is. Ik wil niet gecenseerd worden een pleidooi te leveren voor economische anarchie, maar in een getemperde vrijheid steekt zóó veel goeds, dat men wel mag bedenken tot welken prijs socialisatie, als middel tegen verspilling van productiekraft aanbevolen, wordt gekocht. De concurrentie zelve tempert de vrijheid. Men kiest op eigen verantwoordelijkheid, draagt zelf in de eerste plaats de gevolgen van een goede en verkeerde keus. Het is het stelsel van maatschappelijke premien en boeten, waar-

¹⁾ Hebben de socialisten niet zelve aan dit getimmerte het ijverigst helpen bouwen? Nu wordt het verloochend, omdat de uitkomsten ietwat compromitteren. De noodmaatregel, waarvan de onmisbaarheid wordt toegegeven, werd echter „daarenboven nog toegepast door tegenstanders”. Dit laatste is meer handig dan fair.

van Pierson in zijn Leerboek spreekt. Het handelsreizigersdom, het reclamewezen, zij hebben een schadelijke, maar óók een gunstige zijde. Ieder, die eenigszins belangrijke zaken doet, weet, hoe noodig het kan zijn een dommelend publiek uit den slaap te wekken, achterlijkheid en sleur in de behoeftevorming en de behoeftevoorziening te bestrijden, en dat niet alleen of niet zoozeer om aan concurrenten vliegen af te vangen en debiet te verplaatsen, ook niet uitsluitend om eigen zak te spekken, maar om mede het sociaal-economisch bestaansrecht van een vooruitstrevenden ondernemersstand te bewijzen. De aanpassing aan wisselende behoeften van het publiek wordt door het particulier initiatief beter gewaarborgd dan door socialisatie; de laatste, evenals b.v. verbruikscoöperatie, logger, minder vindingrijk, gebaande wegen volgende, zal in elk geval beperkt moeten blijven tot dat deel van het productieveld, waar artikelen worden vervaardigd, die een vrijwel constante vraag tegenover zich vinden. Wat echter kleur en fleur aan het leven geeft, wat behoort tot het terrein van den intellectueelen en cultureelen vooruitgang en tot voortgaande differentiatie van behoeften leidt, kenmerkt zich veelal door een variabiliteit, waartegen een verbruikstatistiek, die alleen het verleden bestrijkt, het noodzakelijk aflegt. Ook bij de verbruikscoöperatie is de winstprikkel geëlimineerd ten behoeve van gemeenschapszorg, maar nu bedenke men, dat hierin juist de zwakke plek gelegen is en de hoofdoorzaak, waardoor de coöperatieve, d.i. onderlinge wijze van behoeftenvoorziening tot zulk een klein terrein beperkt moet blijven en noodzakelijk achterstaat bij een speculatieve onderneming. Wat voor den kleinen kring der „Konsumgenossenschaft" waar is, geldt a fortiori voor de veel grootere gemeenschap, die een gesocialiseerd bedrijf te haren behoeve inricht. Ook hierop zijn de woorden van Pohle¹⁾ toepasselijk, waar hij o.a. zegt: „Wenn der Erwerbstrieb die Organisation der Produktion übernimmt, so ist einmal besser für die Befriedigung neu auftauchenden Bedarfs in der Volkswirtschaft gesorgt. Das hängt sehr einfach so zusammen: Um neu entstehenden Bedarf auf dem Wege der erwerbswirtschaftlichen Produktion zu befriedigen, genügt es, dass eine einzelne oder höchstens einige wenige Personen die Ueberzeugung von dem Vorhandensein des neuen Bedarfs gewinnen und bereit sind, ihre Arbeitskraft und ihre Mittel in den Dienst der neuen Produktion zu stellen." Zoo mag men, bij socialisatie, wel bedenken, dat het niet alles goud is, wat er blinkt, dat gemeenschapsvoortbrenging zich niet tot het speculatieve ondernemerschap verhoudt als licht tot duister en dat inzonderheid op het groote gebied, dat overblijft nadat de nooddrift is gestild; de economische en cultureele vooruitgang een toenemende verscheidenheid en wisseling onderstelt, waaraan veel eenvoudiger de functie van het eigenbelang beantwoordt, dan die van een gemeenschapszin, waarop men hoopt, doch waarvan de grens spoedig wordt bereikt. Het blijft een uiterst risquante zaak, den winstprikkel bij de productie te verzwakken en ten slotte weg te nemen. Dat voelen de samenstellers van het Rapport natuurlijk ook wel. Het veel gesmaede stukloon, getemperd door minima en maxima, willen zij handhaven, een bewijs, dat zij het op den gemeenschapszin bij de arbeiders niet willen laten aankomen. Uitstekende krachten op organisatorisch en technisch gebied moeten hoog worden gehonoreerd. Eén stap verder en men erkent, dat de ondernemer, die in het huidige stelsel nieuwe wegen opzoekt en door den uitslag gelijk krijgt, hoewel gedeels door winzucht gedreven, nuttig werk voor de gemeenschap verricht en dat de winstprikkel zelf ten goede heeft gefunctionneerd. Een bedrijfsleider zal altijd een ander type wezen dan een eigen-ondernemer, zooals b.v. in het agrarische een bedrijfsboer in zijn doen, en laten duidelijk te onderscheiden is van

een nog zoo bescheiden pachter of eigengeërfde, die weet, dat de bloei der onderneming van zijn eigen welvaart niet is te scheiden.

De conclusie uit het Rapport, dat met het oog op de verspilling van productieve kracht „zeker vooral in de huidige verarmde wereld socialisatie een dringende noodzakelijkheid (is)," komt mij geenszins klemmend voor. Daartoe zijn de praemissen veel te eenzijdig gesteld. Er is onder het kapitalisme verspilling, zeer zeker. Maar er is ook onder den druk van concurrentie, er is onder de werking van den prikkel van het eigenbelang bezuiniging naar alle zijden. Een deel der bemiddeling tusschen aanbod en vraag, een deel van het reclamewezen is geenszins met „verspilling" gekenschetst, daar er behoeftebevrediging uit resulteert, die anders zou uitblijven of minder goed zou tot stand komen. Zal bovendien het gesocialiseerde bedrijf niet dikwijls ook voor de noodzakelijkheid staan, vraag wakker te schudden en te prikkelen, waarbij tusschenschakels, die geld kosten, niet kunnen worden gemist? Niet *ik* wil beweren, dat die offers verspild zouden wezen, maar wel ligt die opvatting in de generalisaties van het Rapport. En, wil ik vragen, is er niet een zeer groote kans, dat waar nauwelijks de eene verzinkput is gedempt, dra bij socialisatie een andere zich opent? Men beseffe wel, welke kloof er gaapt tusschen huishouden, zuinigheid betrachten, economisch omgaan met al wat tot voortbrenging wordt vereischt, enerzijds wanneer dat alles voor eigen rekening geschiedt, waarbij de exploitant zelf de voordeelen plukt van zijn beleid, en anderzijds wanneer die gedraging voor rekening en ten profijte van een ander, de gemeenschap zal geschieden. Het schijnt mij geen overdreven pessimisme, te meenen, dat spoedig zou blijken, hoezeer de gemeenschapszin was overbelast. Hoe is er geleefd en omgesprongen met de rijksgoederen door gemobiliseerden en helaas ook door hooger geplaatsten, van wie toch zelfs werd verwacht, dat zij hun *leven* veil zouden hebben voor de gemeenschap in geval van oorlog? Tot de gemeenschap als abstractie, reikt het denken der massa niet. Zal het bij socialisatie zoo radicaal anders worden? Er zullen van buitenaf kunstmatige prikkels, premien en boeten b.v., moeten worden bedacht, om al te schromelijke verkwisting tegen te gaan. Doch ten eenenmale ongemotiveerd schijnt mij de door het socialisme tegenover het kapitalisme aangenomen houding, als zou het laatste evenzeer door de aanwezigheid van verspilling van productieve kracht gekenmerkt wezen als het eerste door haar ontbreken. Het is de utopische gemeenschapsmensch, even onwezenlijk als de homo economicus der klassieke economie, die roet in de socialisatie-pap zal gooien. Men kan er zeker van zijn.

Het is geen prettig werk, illusies te moeten verstoren. Er schuilt in de gebrekkige psychologie waarmede het socialisme meent uit te kunnen, een groote beminlijkheid, een zekere „candeur" als waarvan Clémenceau met betrekking tot Wilson gewaagde. Maar het is nu eenmaal niet anders, de wereld der feiten vraagt voor haar verbetering allereerst wijd-opene oogen, een onbevangen blik, zin voor het reële. Dát betekende toch ook de overgang van utopie tot wetenschap, waarover Friedrich Engels schreef. Maar hoe noodlottig wordt de verblindende, die meent met alle onhistorisch utopisme te hebben gebroken, doch van een komend menscheijk altruïsme, een alles-overwinnend communautetsgevoel — niet in den roes van een oorlog, maar in de dagelijksche levensdingen, bij den arbeid — droomt zóó verheven, dat, als het gemeengoed was geworden, het heele socialisme met alle stadiën van socialisatie mee-inbegrepen zich bij zijn geboorte reeds zou hebben overleefd!

Het arbeidslooze inkomen is het vierde onderdeel, waarover de Inleiding handelt. Steen des aanstoots bij uitnemendheid; sedert Marx zijn banvloek tegen de „meenwaarde" slingerde. In de meerwaarde, in rente en in pachtwaarde, in het daaruit opgetrokken arbeids-

¹⁾ Kapitalismus und Sozialismus, blz. 33.

looze inkomen steekt de uitbuiting van den arbeid door het kapitalisme. Terwijl echter Marx het bewijs, dat alle meerwaarde, onverschillig haar bedrag en dus principieel, op uitbuiting berust, trachtte te leveren met zijn arbeidsvaardeleer, vraagt men, sedert die leer onhoudbaar bleek, wat ook van socialistische zijde wordt erkend, zich thans vergeefs af, welke wetenschappelijke waardij nu nog aan het leerstuk van meerwaarde en kapitalistische uitbuiting moet worden toegekend. Onder het socialisme mag niemand meer sparen voor belegging: gevolg zal zijn, dat veel meer wordt verteerd dan nu reeds het geval is, vermits uitsstel van verbruik geen rentebelooning meer wacht. De kapitaalvorming wordt een tak van overheidszorg: gevolg zal zijn, dat de arbeider toch niet de volle opbrengst van „zijn” product zal genieten en hij, in plaats van door de particuliere kat, door den gemeenschapskater zal worden gebeten. Alleen wat de kapitalisten nu niet beleggen, doch aan goederen van meerdere of mindere weelde spendeeren, zou tot vergroting van het arbeidsinkomen beschikbaar komen, wanneer ten minste de socialistische gemeenschap in kapitaalbezit niet zal achterop geraken, doch algemeen wordt ingezien en toegegeven, dat dit beschikbare deel der „meerwaarde” bedroevend weinig beteekent, wanneer het over de veelhoofdige massa der „eigenlijke producenten” werd verdeeld. Daarvoor behoefde men al dien omslag niet te maken, noch de risico's van het experiment op de schouders der gemeenschap te leggen. Intusschen, zoolang het strikte bewijs niet is geleverd, dat ondanks de technische medewerking van natuur en kapitaal, de arbeid de eenige factor is die economische waarde creëert en tot wien dus ook alle waarde moet terugkeeren, ware het raadzaam de principieele uitbuiting der huidige economische orde wat minder luidruchtig op den voorgrond te plaatsen wegens de mogelijkheid — ik druk mij zeer zacht uit — dat de bron der waarde ergens anders schuilt, zoodat uit de wijze van haar ontstaan niet zóó maar tot een recht op de gansche opbrengst der voortbrenging ten behoeve van de arbeiders kan worden besloten. En eenmaal de geoorloofdheid van een „aftrek” toegegeven, waar blijft dan het beginsel, dat ons in zake het arbeidsloos inkomen zou gescheiden houden?

Uitvoerig wordt stilgestaan bij de nadeelen, die de verbruikers onder het kapitalistisch stelsel ondervinden, doordien de productie niet is ingesteld op hun belangen, doch winst het eenig richtsnoer is. De voornaamste staaltjes, waarbij van uitbuiting der verbruikers bleek en die het rapport noemt, zijn kenmerkend genoeg particuliere monopolies, die in gemeentebeheer overgingen, en waar men vergelijken kon, bv. gas en tram. Wat dit laatste betreft, zou ik er op willen wijzen, dat momenteel de rit nog dunder is bij de Amsterdamsche Gemeentetram (en bij de Groningsche dito) dan bij de particuliere Haagsche. Men bewijst met zulke voorbeelden niet veel, omdat voor een juist oordeel het complex van omstandigheden, waaronder de bedrijven werken, moet worden gekend. Dat particuliere maatschappijen niet toegankelijk zijn voor het stelsel van goedkope vroegritten ten behoeve van de arbeidersbevolking, gelijk het Rapport wil suggereren, volgt uit het enkele geval van de vroegere Amsterdamsche Omnibus-Maatschappij, toen de afstanden in de hoofdstad bovendien nog niet waren wat zij nu zijn, allerminst. Het is alweer toe te geven, dat er schromelijke vervalschingen van voedings- en genotmiddelen voorkomen. Maar de keuringsdiensten, die het Rapport in één adem noemt, bewijzen dat daartegen onder het kapitalisme wordt opgetreden. Er is ook nog eerlijke handel, er zijn nog kooplieden en producenten groot en klein, die voor een behoorlijk product met een redelijke winst genoegen nemen. En ook hier bevat het bestaande stelsel in zich de kiemen tot herstel en weg-neming van misbruiken. Wanneer de concurrentie maar niet wordt uitgeschakeld, staat hij die voor

denzelfden prijs beter waar levert per se ook sterker. En het publiek, dat zich wil laten bedotten, verdient weinig beter. Of moet de gansche maatschappij worden herbouwd van den grond af, om domheid te beschermen? Dat ware eerst recht „domheidsmacht”. Het socialisme, dat welverdiende lauweren heeft geogst op het gebied van de volksontwikkeling, hebbe vertrouwen in de uitwerking daarvan. Men laat zich niet meer zoo voor den mal houden, en verder verblijve aan een gezonde mededinging en aan de keuringsdiensten het zuiveringsproces, waar nog noodig, gemandeerd. De toestanden, die zich in en door den kettinghandel en anderen prijswoeker hebben ontwikkeld en op het gebied van woningruimte b.v. nog lustig hun loop nemen, zij mogen ons het schaamrood naar de kaken jagen en ons doen wanhopen aan „den mensch” of „de menschelijke natuur” in het algemeen, zij mogen met ergernis vervullen over regeeringsmaatregelen, die dikwijls het omgekeerde uitwerken van wat ze bedoelen, die te laat komen of heelemaal niet komen, maar wat bewijzen deze wrange vruchten aan den boom der „tijdsomstandigheden” tegen eenig stelsel, welk dan ook? Evenmin als het veel bewijzen zou, wanneer het socialisme in een tijd van massale wereldverwoesting werd meegesleept in de wieling en zich niet vrij kon houden van smetten, evenmin bewijst de ellende, uit zulke cataclysmen voortgekomen, veel tegen het vigeerend systeem. Wat de scherpste afkeuring waard is, kan misbruik blijken van iets goeds. En dat is hier het geval. Critiek op het bestaande ligt voor het grijpen en slaat in, want zij vindt weerklank in het leed en onrecht, dat thans wordt gedragen. De gebreken, die een toekomstige, een geprojecteerde orde zullen aankleven, worden gemakkelijk voorbijgezien of licht geteld, juist omdat dáár alles nog toekomstmuziek is. Een onuitroeibaar optimisme ziet telkens in het andere ook het betere. Dat echter een productiesysteem, dat los is gemaakt van de winstmakerij en dat eigenlijk een generalisatie is van wat wij nu al hebben in de verbruikscóöperatie en tot zekere hoogte in het overheidsbedrijf, in ander opzicht de beloften jegens de verbruikers niet zal kunnen inlossen door gemis van de goede qualiteiten der particuliere onderneming, haar vooruit-zien, haar lenigheid en wat ik meer hierboven reeds heb aangevoerd, lijdt bij mij geen twijfel. De drang der verbruikers, nu tegen de uitwassen van het kapitalisme gericht en slechts door wanbegrip dit laatste met de eerste vereenzelvigend, zou zich later wel eens tegen de socialisatie-proeven kunnen richten of zich, gedesillusionneerd, daarvan afwenden. De kracht der socialistische oppositie is nog steeds, dat zij oppositie is. Op het kussen, zou de ontevredenheid met het dan ontstaande niet lang zich doen wachten. En de verbeteringen, die men, na veel leergeld op kosten der gemeenschap, dan zou gaan aanbrengen, zij zouden naar alle waarschijnlijkheid even zoovele concessies zijn aan het thans goldende, veel te algemeen veroordeelde stelsel.

H. W. C. BORDEWIJK.

Groningen, Mei 1920.

CONSTANTINOPEL, DE DARDANELLEN EN DE BOSPORUS IN 'T VERLEDEN EN HEDEN.

II.

De verovering van Constantinopel in 1453 bracht de stad op handelsgebied zware slagen toe. Maar nog meer werd de economisch-geographische positie van deze stad veranderd door de verplaatsing der groote handelswegen uit West-Europa naar Indië, als gevolg van den gevonden zeeweg om Zuid-Afrika. De Italiaansche bemiddelingshandel zag zijn bloeitijd voorbijgaan, en de Indische handel over Constantinopel verminderde. Ook de handel op de Zwarte Zee kwam in een gewijzigde positie. De Turken waren een volk van krijgslieden, niet van handelaren, en legden het zwaartepunt der politiek in veroveringen en strate-

gische kracht. De Zwarte Zee was nu geheel ingesloten door Turksche landen, werd een Turksche Zee, en het verkeer der Italianen en andere vreemden, werd belemmerd. De Porte bouwde sterke forten, om den toegang tot de Straat der Dardanellen te kunnen tegenhouden, en met de vrije handelsbeweging was het gedaan. Wel bleef Constantinopel nog een aanzienlijke handelsstad, maar de handel was gelocaliseerd; een hoofdschakel in het groote wereldverkeer zooals voorheen was de stad niet meer. De landen om de Zwarte Zee werden teruggedrongen in een afgesloten uitloek; de eens zoo druk bezochte zee kwam buiten de sfeer van het hoofdverkeer te liggen.

De nadeelen daarvan werden weldra door Constantinopel gevoeld en ook in het Westen begon men weer aan het Oosten der Middellandsche Zee de aandacht te wijden, toen de voortgaande expansie van het Turksche gezag tot staan kwam. Frankrijk was het eerste land dat, trots alle godsdienstige vooroordeelen, met handels- en politieke doeleinden zich met den Sultan in verbinding stelde, in 1534 een gezantschap naar de Porte zond met het doel de staatkunde aan handelsbetrekkingen dienstbaar te maken.

Eigenaardig was bij het aanknoopen der handelsbetrekkingen tusschen de Westersche landen met de Porte het tot stand komen der z.g. *capitulaties*. Hieronder verstaat men oorkonden aangaande de door Turkije aan vele Europeesche staten toegestane privileges, welke op alle takken van het internationale verkeer betrekking hadden, en waardoor de onderdanen der Westersche staten tot voor kort (in 1914 werden zij opgeheven) in Turkije voorrechten genoten, die met extorlieiteit (het recht om in een vreemd land onder eigen wetten te leven) overeen kwamen, waardoor de vreemdelingen zelfs in gunstiger economische positie verkeerden dan de inlandsche Turksche of andere Oostersche bevolking. Die capitulaties kwamen voort uit het Mohammedaansche begrip, dat de Sultans als Kaliefen, d.i. opvolgers van Mohammed, zich boven de Christelijke vorsten verheven gevoelden, en dat deze zijn natuurlijke vijanden waren. Dit gevoel van meerderheid blijkt ook uit den tekst der capitulaties, waarin de Sultan in tegenstelling met andere vorsten wordt genoemd: Koning der Koningen, Middelpunt der wereld, enz. En het was aanvankelijk in het volle bewustzijn van hun kracht en macht, dat de Sultans als het ware uit een gevoel van genade en groothartigheid de privilegiën gaven aan de Christenen, die zoo ver beneden hen stonden. De Christenvorsten omgekeerd achtten het beneden zich een *verbond* met de Turksche majesteit te sluiten, en waren gesteld op eene capitulatie, oorspronkelijk geen tweezijdige verhouding aanduidend, maar waarbij zij voordeelen erlangen. Hierdoor ontstonden rechten van vreemden in het Turksche Rijk, welke voor de latere Turksche vorsten niet zelden drukkend waren, en die den invloed van vreemden in het rijk sterk maakten. De eerste dezer capitulaties was die door Soleiman II aan Koning Frans I van Frankrijk in 1535 geschonken, en die vele voordeelen schonk aan de nederzettingen van Franschen in het Turksche Rijk tot het drijven van handel. Toen Frankrijk was voorgegaan om betrekkingen met de Turken aan te knoopen, volgden andere belanghebbende christelijke natiën. De Republiek Venetië verkreeg vijf jaren later een soortgelijke capitulatie; de Genueezen trachtten er in 1554 eene te verkrijgen, maar de tegenwerking van Frankrijk hield dit tegen, en niet voor 1612 bereikte Genua het doel. Portugal en Spanje hadden te veel hun aandacht aan Indië en aan Amerika gewijd, en zagen er weinig belang in met het Turksche Rijk in betrekking te treden. Doch Engeland gelukte het in 1580 een capitulatie van den Grooten Heer te verkrijgen, waardoor aan de Engelschen vrijhandelsverkeer onder eigen vlag werd verzekerd. En Holland verkreeg een capitulatie in 1612.

De Nederlanders hadden bij de uitbreiding hunner

scheepvaart, en vooral nadat Spaansch-Portugeesche Joden daarop meer de aandacht hadden gevestigd, al in de 16e eeuw er aan gedacht hun vaart naar het Oosten der Middellandsche Zee en in het rijk van den Sultan uit te breiden. Aanvankelijk deden zij dat onder de toen nog bevoorrechte Fransche vlag. Maar reeds in 1604 hadden de Staten-Generaal een schrijven aan den Sultan gericht, waarin er op gewezen werd, dat de Nederlanders evenals de Porte tegenover de Spanjaarden stonden, en dat zij dus als het ware bondgenooten waren met gelijksoortige belangen. En met het aanwijzen van die verhouding werd, gelijk het echten kooplieden betaamt, de vraag er aan verbonden om handelsprivilegiën benevens de vrije vaart van de Nederlandsche vlag in de Osmaansche havens, onder de verzekering, dat tegelijkertijd ook de Nederlandsche havens open zouden staan. Eerst in 1610 bewees de regeering te Constantinopel, dat zij de vriendschappelijke betrekking met de Nederlanden op prijs zou stellen, en de Staten-Generaal besloten in 1610 Dr. Cornelis Haga, die juist als gezant uit Zweden was teruggekeerd, naar Constantinopel te zenden. Deze wist met veel diplomatiek beleid een capitulatie van de Porte te verkrijgen, waardoor de vrije handel te land en ter zee in het geheele gebied van den Sultan werd toegestaan, welke vrijheid werd uitgestrekt tot de Zee van Azof, Rusland en Cyprus. In 1612 verscheen het eerste schip onder Nederlandsche vlag in Turkije.

* * *

Begon er aldus na 1535 wel weder een vrij aanzienlijke handel van de Westersche mogendheden op Constantinopel, toch was de vaart voor dezen op de Zwarte Zee gering of bestond die niet. Deze zee was door de forten der Dardanellen afgesloten. Het eerste land, dat pogingen aanwendde, om daar verandering in te brengen, was Rusland, dat hierbij belangen had. Dit land was als binnenlandsche staat ontstaan uit het Moskovisch Rijk. Reeds Peter de Groote koesterde den wensch zijn land zowel met de Zwarte Zee als met de Oostzee in verbinding te brengen. Het laatste gelukte eerst voor goed onder de energieke Katharina II (1762—'96), toen het Russische rijk werd uitgebreid tot de oevers der Zwarte Zee in 1774. Nadat vervolgens de monden der Don en der Dnjepr bevaarbaar gemaakt waren, de strooptochten der Kozakken en Tataren in Zuid-Rusland waren bedwongen, en door kolonisatie van Zuid-Duitschers Zuid-Rusland meer in cultuur gebracht was, werd de aandacht gevestigd op de zeevaart op de Zwarte Zee, waar het verkeer tot dien tijd beperkt was tot de Turksche vlag.

Een poging om een Russische vloot op de Zwarte Zee te vormen, was reeds gedaan door Peter den Groote, die het eerste Russische schip *Kriepost* met een gezant naar Constantinopel zond, om een vredesverdrag met Turkije te sluiten, en te trachten naast andere privilegiën van den Sultan ook te verkrijgen het recht van vrije vaart voor Russische schepen op de Zwarte Zee, van Azow en Taganrog naar Constantinopel. Maar het antwoord was, dat „la mer Noire porte chez eux le nom de vierge chaste et pure, car personne n'a le droit à son accès et la navigation y est interdite à tout bâtiment étranger.”¹⁾

De eerste poging om weder vrije scheepvaart naar en op de Zwarte Zee te verkrijgen mislukte aldus. Maar dit pogen was het begin van een strijd, die tot op dezen tijd voortduurde, waarbij schier alle landen van Europa min of meer betrokken zijn geweest. Herhaaldelijk werd Europa in vlam gezet, enkel om de vraag omtrent vrijheid van beweging van en naar de Zwarte Zee te beslissen.

Door de zegepraal der Russische wapenen op Turkije onder Katharina II wist deze energieke Keizerin in 1774 bij den vrede van Kutschuk-Kainardsje, behalve andere voordeelen aan de Zwarte Zee

¹⁾ Serge Goriaïnow, Le Bosphore et les Dardanelles 1910.

ook de vrije scheepvaart in deze zee en in de Aegeïsche Zee van de Turken te verkrijgen. Daarmede was Rusland gevorderd in de richting, die zijn politiek voor oogen stond, en kon het beginnen met de vorming van een handelsvloot op de Zwarte Zee.

Katharina II werkte in die richting verder. Zij richtte in 1776 te Constantinopel een Russisch handelshuis op, om hierdoor aan Engeland, Frankrijk en Italië de gelegenheid te openen de Russische producten aan den Bosporus te bekomen. Evenwel, door tegenwerking van de Porte slaagde het plan niet. Toch wisten in 1781 eenige particulieren vijf schepen van Kherson met ladingen hennep door den Bosporus en de Dardanellen naar Fransche havens te brengen.

Rusland ging intusschen verder met de kuststreken der Zwarte Zee tot ontwikkeling te brengen, en legde in 1792 den grondslag voor de haven van Odessa. In 1784 werden de Russische havens aan de Zwarte Zee opengesteld voor den handel van alle natiën, en sloot dat land handelsverdragen met Italiaansche staten, Oostenrijk en Frankrijk, landen die door hun geographische ligging tot den handel over de Zwarte Zee met Rusland waren aangewezen. Engeland en de Nederlanden dreven den handel met Rusland over de Oostzee, en waren daarvan uitgesloten. Doch bij die toeneming van het verkeer naar de Zwarte Zee toonde de Porte zijn opperheerschappij over de zeestraten, en kende Turkije alleen aan de Ragusanen het recht toe om onder Turksche vlag door de Dardanellen te varen. Aan de Oostenrijkers werd hetzelfde recht toegestaan.

Daarmede verkregen ook andere natiën rechten van doorvaart door de Dardanellen en den Bosporus. Toch kwam de scheepvaart op de Zwarte Zee in de 18e eeuw nog niet tot belangrijke ontwikkeling, en in het eind dier eeuw werden de Russische havens alhier nog slechts door gemiddeld 470 schepen per jaar bezocht, waarvan 16 onder Russische, 276 onder Turksche vlag, terwijl verder de scheepvaart van Grieken en Italianen hier van betekenis was.

In den tijd der Fransche oorlogen, omstreeks het begin der 19e eeuw, toen het Fransche leger naar de Turksche landen in Egypte trok, schaarde de Sultan zich aan de zijde van Rusland tegenover Frankrijk, terwijl Rusland beloofde Turkije te zullen bijstaan met 12 schepen. Dit land stond nu aan Rusland (23 Dec. 1798) de vrije vaart door de Dardanellen naar de Middellandsche Zee toe. Dit was de eerste maal, dat een Russische oorlogsvloot door de Dardanellen naar de Middellandsche Zee voer.

Sedert dien tijd stonden voor de Russische politiek, om geheel vrije beschikking over de Dardanellen te verkrijgen drie wegen open, zooals Graaf Victor Kotchoubey in 1802 in een rapport aan Czaar Alexander het uitdrukte: of verhaasting van het einde van den Turkschen staat in Europa, of een verdeeling van Europeesch Turkije met Oostenrijk en Frankrijk, of de uiteenspatting van den Turkschen staat tegen te gaan, omdat met de Turken als goede en zwakke burenen nog het best viel te onderhandelen. De groote mogendheden, die in 't vervolg van tijd belang verkregen bij de zeestraten, die wij hier bespreken, volgden al naar de omstandigheden het eene of het andere beginsel.

Zoo werden de belangen bij deze zeestraten de oorzaak van de afwisselende politiek der Europeesche mogendheden ten opzichte van Constantinopel en het behoud der positie van het Turksche Rijk en van den Sultan. De residentie van het Turksche Rijk, eens in het centrum van het groote Turksche gebied, lag op een plek, waarbij alle zich krachtig ontwikkelende naties in Europa nu belang hadden, maar welke de een den ander niet gunde. De internationale politiek ten opzichte van Constantinopel wijzigde zich telkens met de staatkundige conjunctuur. En bij schier alle oorlogen en vredesverdragen in de 19e eeuw van groote betekenis was Constantinopel direct of indirect betrokken, werd aan het bezit dezer stad gedacht. De

diplomatieke geschiedenis van Constantinopel, de Dardanellen en den Bosporus en het Turksche Rijk vult boekdeelen; wij beperken ons slechts tot eenige hoofdpijnen.

De vrede van Adrianopel in 1829, die een eind maakte aan den Griekschen vrijheidsoorlog tegen Turkije, gaf ook aan Rusland, dat de Grieken gesteund had, deelen van het Turksche Rijk, maar bepaalde verder, dat de doorvaart van de Dardanellen niet alleen aan Russische, doch ook aan andere handelsschepen werd toegestaan, nl. van staten, waarmede Turkije in vrede leefde. Toen werd de Zwarte Zee geopend voor alle handelsschepen. Het bondgenootschappelijk verdrag, dat 8 Juli 1833 tusschen de Porte en Rusland te Hoenkiar-Iskelessi gesloten werd, bevatte een geheim artikel, dat Turkije onder geen voorwendsel de doorvaart van vreemde oorlogsschepen zou toestaan. Daardoor had Rusland zich de heerschappij over de Dardanellen, enz. verzekerd. In 1841 werd door het viervoudig verbond tusschen Engeland, Rusland, Oostenrijk en Pruisen met de Porte de sluiting der Dardanellen voor andere dan Turksche oorlogsschepen, Russische met andere gelijk gesteld, uitdrukkelijk gestipuleerd, zooals dit recht van de Porte reeds in 1809 door het Turksch-Engelsch verdrag werd erkend. Turkije werd verplicht dit beginsel toe te passen; alleen voor lichte oorlogsschepen in dienst van gezantschappen, werd een uitzondering gemaakt. Deze toestand werd ook gehandhaafd, toen Russische overmoed op de Zwarte Zee in 1853 de strijd met Turkije deed losbarsten, die overging in den Krimoorlog, 1854—'56, welke met den vrede van Parijs 1856 eindigde. Alleen werd nu voor de bewaking van den Donaumont de doorvaart van twee kleine oorlogsschepen door de Straat der Dardanellen toegestaan. Doch door het verdrag van 13 Maart 1871 te Londen gesloten, werd ten behoeve van Rusland door de onder-teekenaars van het verdrag van Berlijn erkend, dat Turkije de bevoegdheid bezat in vredetijd voor de oorlogsschepen van bevriende met Turkije verbonden mogendheden de doorvaart toe te staan. Bij de akte van het Congres van Berlijn van 1878, werd dit recht gehandhaafd.

Bij de Dardanellen hield Turkije aldus steeds de wacht. Alleen in 1891 werd aan de onder handelsvlag varende Russische vloot toegestaan er door te varen en in 1905, bij den Japanschen oorlog, heeft Rusland de straten door zijn oorlogsschepen doen passeeren, zonder dat hiervoor toestemming werd gevraagd.

Rusland voerde lang de politiek om in het Balkanschiereiland zich invloed te verzekeren, ten einde daardoor Constantinopel in zijn macht te kunnen verkrijgen. Aan den oorlog van 1877 lag voor Rusland nog de gedachte ten grondslag, zoo mogelijk Turkije uit de Balkan-eilanden te verdringen, ten einde er aldus vasallenstaten van Rusland te vormen, die dit land geen hinderpalen in den weg zouden leggen bij het voortdringen naar de Aegeïsche Zee. Deze plannen stuitten af op den tegenstand van Engeland en Oostenrijk, die de heerschappij van Rusland over Constantinopel en de Dardanellen niet konden gedoogen. Sedert dien tijd kwamen de Balkan-landen tot een zelfstandigen strijd tegen Turkije, en Rusland moest nu een anderen weg zoeken om naar Constantinopel voort te dringen. Rusland schoof toen zijn machtsfeer in het Armenische hoogland en noordelijk Klein-Azië voort. Maar ook hiertegen waakte met bedachtzaamheid Engeland. Het voortbestaan der Porte was van die tegenstrijdige belangen der Groote Mogendheden afhankelijk.

H. BLINK.

DE GOUDEN STANDAARD EN DE DISCONTO-POLITIEK DER NEDERLANDSCHE BANK.

De uitvoerige beschouwingen van Prof. Van Gijn in het nummer van 5 dezer van dit weekblad, naar aanleiding mijner jongste twee artikelen in hetzelfde blad, vereischen mijnerzijds eene beantwoording. Ik

meen echter daarbij eenige beknoptheid in acht te kunnen nemen.

Onjuist is Prof. Van Gijn's bewering, dat ik een afvallige zou geworden zijn van den gouden standaard, of als zoude mijne zienswijze te dien aanzien althans eenige wijziging ondergaan hebben.

Ik deelde nooit en deel ook nu nog niet de meening van hen, die van oordeel zijn, dat Nederland goed zal doen den gouden standaard prijs te geven als grondslag van zijn muntwezen, en dat de gouddekking bij de Nederlandsche Bank van ons fiduciaire ruilmiddel zou mogen vervallen, de bank haar goudbezit loslatende en dit metaal verwisselende tegen — ja waartegen? nu erkend heeft moeten worden, dat de aanbeveling dier verwisseling tegen wissels op het buitenland niet was vol te houden.

Ik deel ook niet de meening van Prof. Van Gijn, dat „in beginsel” een geheel goudloos muntwezen wel mogelijk zou zijn, en alleen maar de omstandigheden nog veel veranderen moeten om daartoe te kunnen geraken. Hoe dit beginsel in de praktijk zou toegepast kunnen worden, moet nog altijd blijken.

Doch mijne zienswijze in deze maakt mij niet blind voor het feit, dat voor het oogenblik de gouden standaard niet meer den grondslag vormt van het munt- en bankwezen in de voornaamste landen der handelswereld; gelijk voor het andere feit, dat daaruit volgt, t.w. dat de Nederlandsche Bank zeer onjuist zou handelen indien zij, wat betreft haar goudpolitiek, met die gewijzigde omstandigheden geen rekening hield.

In mijn artikel „Terug naar den Gouden Standaard?” (Econ.-St. Ber., 21 April) heb ik getracht aan te geven, welke vóór den oorlog de toestand in deze was, hoe die thans gewijzigd is en wat daarvan de gevolgen zijn met betrekking tot het onderwerp, dat ons bezig houdt. Ik zou slechts in herhaling kunnen treden van het toen geschrevene, indien ik hierover opnieuw ging uitweiden.

Prof. Van Gijn zegt intusschen, dat reeds vóór den oorlog de bedoelde toestand niet zoo ideëel gunstig was als ik schijn te meenen. Nu zij het hem toegegeven, dat b.v. de Deutsche Rijksbank en de Fransche Bank destijds niet altijd volkomen correct te werk gingen; maar desniettemin was, dank zij in de eerste plaats aan den overwegenden invloed, welke toen door Engeland op het geldverkeer werd uitgeoefend, de toestand toch genoegzaam voldoende en wel degelijk zooals die door mij werd aangegeven.

Prof. Van Gijn blijft intusschen van meening, dat de Nederlandsche Bank onjuist heeft gehandeld door geen goud af te geven ter bestrijding van de stijging van den wisselkoers op New York boven de goudpariteit. Gezonde argumenten ter verdediging dier handelwijze, zegt hij nog niet te hebben aangetroffen. En hetgeen hij hieromtrent verder schrijft is zoo opmerkelijk, dat ik dit woordelijk moet overnemen.

„Het minst vage dat men dan nog hoort is — schrijft hij — dat wij goud afgevend, daarvoor geen goederen, doch vorderingen, dubieuse wellicht, in het bijzonder „Marken” zouden krijgen. Zulks zoude inderdaad niet wenschelijk zijn.

„Maar het lijkt mij door Pierson zoo duidelijk en helder uiteengezet, dat de beslissing, welke goederen wij uitvoeren (goud of iets anders) en welke wij in de plaats daarvoor invoeren, afhangt van de vraag, welke goederen — en vorderingen — men hier het liefst wil missen (d.i. relatief het laagst waardeert) enerzijds, en het liefst wil hebben (dus het hoogst waardeert), anderzijds.”

De hier aangehaalde woorden zijn m.i. inderdaad zeer opmerkelijk en dat wel om twee redenen.

Ten eerste, omdat er weder uit blijkt, dat Prof. Van Gijn zich maar steeds geen rekenschap geeft van het verschil tusschen den bestaanden stand van zaken en dien van vroeger onder normale omstandigheden.

Ten tweede, omdat uit zijne adhaesie aan de door

Pierson geuite meening het blijkt — al zegt hijzelf het niet — dat de door de Nederlandsche Bank gevolgde goudpolitiek toch eigenlijk zijne volle goedkeuring heeft. Immers, de Nederlandsche Bank zou goud hebben kunnen afgeven omdat de beslissing omtrent de goederen, die wij willen afgeven, en omtrent die, welke wij daartegen verlangen te ontvangen, van ons zelf zou afhangen.

Dit nu was wel het geval onder de vroegere normale omstandigheden, doch is thans het geval niet meer.

Maar wat volgt nu verder uit het door Prof. Van Gijn gezegde? Dit, dat de Bank goud moest afgeven, mits zulks geschiedde in ruil van gewenschte goederen. Welnu, zóó heeft de Nederlandsche Bank gehandeld b.v. toen zij, trots de stijging van den wisselkoers op Zwitserland boven de goudpariteit, goud afgaf voor dat land, omdat dit geschiedde in verband met door haar goedgekeurde operatiën. Maar zóó heeft de Bank geweigerd goud af te geven voor New York, omdat dit zou hebben plaats gevonden in verband met operatiën waarover zij volstrekt geen contrôle kon uitoefenen.

Ik kom thans tot het Naschrift van Prof. Van Gijn's jongste artikel.

Uit zijne verwijzing, ten opzichte van de beteekenis in welke hij, in zijn vorig artikel, het woord ruilmiddelen gebruikte, naar Hoofdstuk IV par. 4 der IIde afd. van deel I van Pierson's Leerboek, blijkt, dat hij het oog had op overmaat of schaarschte van ruilmiddelen in een zeer bijzonder geval, namelijk in verband met wijziging in de voortbrengingsmoeite van het als ruilmiddel dienstdoende metaal, of met wijziging van het standaardmetaal, en met den invloed hiervan op de ruilwaarde van het standaardmetaal enerzijds en alle andere goederen en loonen anderzijds; maar niet op ruimte of schaarschte van ruilmiddelen in verband met wijzigingen in het handelsverkeer.

Wij moeten dan echter, om ons een oordeel te kunnen vormen over deze beschouwingen, afwachten, dat Prof. Van Gijn ons eens vertelt, hoe hij hierdoor gekomen is tot de verklaring en verdediging zijner stelling, dat, in het algemeen, ruimte van ruilmiddelen de circulatiebank moet nopen tot disconto-verhoging, schaarschte van ruilmiddelen tot disconto-verlaging.

In afwachting hiervan blijf ik met Pierson van meening dat „brenge de Bank hare rentekoersen boven het algemeene peil, zoo is het zeker, dat hare handeling doel treft. Zij maakt dan de ongedekte circulatie kleiner en bijgevolge het ruilmiddel schaarsch”¹⁾; doel dat zij moet nastreven wanneer er een speculatieve beweging in goederen of fondsen gaande is, dientengevolge de kredietvraag levendig is, de wisselkoersen op het buitenland stijgen, enz. en welk doel zij dan ook bereiken kan, juist omdat onder zulke omstandigheden er levendige kredietvraag bestaat, terwyl deze onder tegenovergestelde omstandigheden afwezig of althans onbeteekenend is.

G. M. BOISSEVAIN.

7-5-20.

DE PETROLEUM-INDUSTRIE IN 1919

I.

Onze medewerker schrijft:

Wanneer de geschiedenis van de petroleum-industrie in 1919 moet worden geschetst, treden daarbij twee hoofdfiguren verre op den voorgrond.

De algemeene voorwaarden van het oliebedrijf werden toch in het afgelopen jaar, meer dan in eenig tijdperk, beheerscht door de positie van de stookolie en benzine.

Het steeds toenemend gebruik van liquid fuel in het bijzonder kan de „feature” van 1919 worden geheeten, wijl dit in hoofdzaak zijn oorzaak vond in de

¹⁾ Leerboek, 2de druk, Deel I, blz. 607.

gevolgen van den oorlog, die zich in dat jaar openbaarden.

In de laatste jaren was het gebruik van stookolie wegens zijn grootere *technische* aantrekkelijkheid boven steenkool reeds voortdurend wassend geweest, voornamelijk wat oorlogsschepen betreft. Het snellere bunkeren, zonder dat hiermede de vuilheid van het innemen van steenkool gepaard ging, de geringere ruimte noodig voor de bunkers, waar het nuttig effect van de liquid fuel ten minste 1,6 maal zoo groot is als die van steenkool, de bezuinigingen op het stokerspersoneel waren alle voordeelen, die de schaal ten gunste van de vloeibare brandstof deden overslaan. Bovendien wordt het hoe langer hoe moeilijker bij het zich verheffen van het levenspeil en de levensopvattingen van den arbeidersstand om personen te krijgen, die nog bereid zijn den stookarbeid op schepen te verrichten, die inderdaad, vooral in de tropen, tot de minst aantrekkelijke behoort. De krijg deed deze voordeelen nog scherper aan het licht komen; de verschillende oorlogsvloten, in het bijzonder die van het Britsche Rijk, gingen dan ook onverpoosd voort op den ingeslagen weg.

De hoofdreden van de voortdurende stijging na den oorlog was daarentegen hoofdzakelijk een *economische*: de onrustbarende achteruitgang van de steenkolenproductie.

Zoo nam deze in de verschillende hieronder genoemde landen als volgt af:

	1913	1919
Engeland	292.000.000	234.000.000
Frankrijk (incl. Loth.) ..	44.000.000	22.000.000
Duitsland (excl. Saarb. en Loth.)	173.000.000	109.000.000
Vereenigde Staten	517.000.000	495.000.000

De redenen, die tot de vermindering der kolenproductie aanleiding gaven, zijn bekend. De verwoesting der Fransche kolennijnen in de oorlogszone, de gepleegde roofofbouw, het sneuvelen van menigen mijnwerker, de reactie die het frontleven op den gedomobiliseerden mijnwerker had, toen hij weder in het burgerbestaan terugkeerde en die hem een willig slachtoffer van de stakingsbacil maakte, de radikale en bolsjewistische stroomingen en woelingen, de slijtage en het gebrek aan vervoermiddelen voor het transport der kolen, de verkorting van den arbeidsdag, al deze feiten droegen het hunne bij om het kolenvraagstuk voor industrie en scheepvaart — om niet te spreken van de moeilijkheden ten opzichte van de huisbrandstoffenvoorziening — ook in figuurlijken zin tot het brandende te maken en naar alle kanten om hulp te doen uitzien.

Naast de electricatie van bedrijven door het gebruikmaken van waterkracht, werd in de eerste plaats toevlucht gezocht bij de stookolie, een aardolieproduct, dat hetzij als residu overblijft na het afstoken van de lichtere deelen der ruwe olie, zooals benzine en kerosine, hetzij na geringe bewerking (het aftappen van het water b.v.) onmiddellijk geschikt voor het gebruik uit de aarde komt.

Verschillende industrieën gingen er toe over hunne stookplaatsen voor het gebruik van stookolie om te bouwen, doch ook voor centrale verwarmingsdoeleinden wordt deze meer en meer gebezigd, voornl. door hotels e. d. inrichtingen, die niet afhankelijk konden en wilden zijn van een weinig gegarandeerden toevoer van de zwarte diamant.

In de voornaamste plaats droeg echter de scheepvaart bij tot de verhooging van het liquid fuel-gebruik na den wapenstilstand. De Shipping Board in de Vereenigde Staten van Noord-Amerika kon er in November 1919 met trots van gewagen, dat de Amerikaanse Natie een vloot van 486 oliestokende stalen stoomschepen bezat en dat, wanneer het geheele stalen vlootprogramma voltooid zal zijn, 1731 oliestokende stoomschepen met een tonnenmaat van bijna 10.000.000 D.W. onder Amerikaanse vlag zullen varen. De

totale stookoliebehoefte der Amerikaansche handelsmarine over 1919 wordt dan ook op ruim 4½ miljoen ton geschat. In Engeland zijn 480 schepen van bijna 3 miljoen ton gebouwd of geschikt gemaakt voor liquid fuel-gebruik.

De consumptie van liquid fuel en gasolie in de Vereenigde Staten steeg van 1918 op 1919 van ruim 19.000.000 tot ruim 23.000.000 ton, inclusief bunkerfuel.

Men kan constateeren, dat nagenoeg in alle belangrijke havens thans bunkergelegenheid voor vloeibare brandstof bestaat.

Kan dus de vermeerdering van het stookoliegebruik in 1919 een oorlogs-nakomertje worden geheeten, met de benzine is zulks anders gesteld.

Immers wat dit product betreft behoefde men geen clairvoyant te zijn, om gezien de vlucht die het automobielverkeer zoowel voor luxe- als voor commercieele doeleinden in de laatste jaren nam, te kunnen voorspellen, dat het verbruik van deze brandstof in een voortdurend stijgende lijn zou gaan.

Hierbij wordt gansch niet over het hoofd gezien, welk een hoogst belangrijke rol de benzine bij het voeren van den modernen krijg, met zijn troepenverplaatsingen per motortruck, zijn vliegmaschinen en zijn tanks, heeft gespeeld. Een Engelsch Generaal heeft eens gezegd, dat de aardappel den oorlog zou winnen, doch zeker met evenveel recht kan een dergelijke macht aan de benzine worden toegekend; daarvoor heeft men slechts te lezen het zoo juist verschenen boek van den oud-Commissaris-Generaal voor petroleum in Frankrijk, Senator Henry Bérenger: „Le Pétrole et la France”. Wij treffen daarin de volgende dichterlijke uiting van den schrijver aan: „de oorlog is gewonnen ten koste van het bloed der poilu's, tommies, arditi en yanks, maar dat zou niet mogelijk zijn geweest zonder het bloed der aarde: de petroleum”.

Dit alles doet er echter niet aan af, dat al had een ruim vierjarige krijg de menschheid niet geteisterd, een toeneming van het benzinegebruik als thans wordt gezien geheel in de lijn der ontwikkeling zou hebben gelegen. De oorlog vormde ten opzicht van dit aardolieproduct slechts een tusschenspel: productie, vervoer en consumptie richtten zich toen hoe langer hoe meer op oorlogsdoeleinden; het luxe- en commercieele verkeer werden van Regeeringswege tot de engst mogelijke grenzen beperkt.

Thans nu het zwaard weder tot het ploegijzer wordt omgesmeed keert het benzinegebruik in de banen, die het voor den oorlog volgde, weder, waarbij de vraag naar dit artikel steeds in opgaande lijn gaat. Eenige cijfers volgen hier om deze verbruikstoename te illustreeren.

Van 1909 tot 1918 vermeerderde in de Vereenigde Staten het gebruik van automobielen met 1700 pCt. Men schat het aantal dezer voertuigen eind 1919 op 7 miljoen, eene vermeerdering van 1½ miljoen boven 1918 en men voorspelt, dat het getal automobielen in de Vereenigde Staten eind 1920 tusschen 9 en 10 miljoen zal bedragen.

Het benzineverbruik nam daar van 1914 tot 1919 met een kleine 7 miljoen ton toe.

In Engeland en verder in Europa heeft na den oorlog voornamelijk het commercieel verkeer een vlucht genomen. Zoo neemt het aantal motorbussen voortdurend toe.

De petroleumindustrie tracht de toenemende vraag zooveel mogelijk te volgen door de productie van liquid fuel en benzine op te voeren. In de eerste plaats geschiedt dit door een vermeerdering van de crudewinning. Zoo steeg de productie van ruwe olie in de Vereenigde Staten in 1919 tot ruim 48 miljoen ton en in de gansche wereld tot ruim 74 miljoen ton.

Wat benzine in het bijzonder betreft wordt getracht aan de vraag het hoofd te bieden door het winnen van benzine uit oliegas door middel van compressie, door

het „cracking”-proces, door verhooging van het kookpunt van benzine, zoodat zwaardere deelen, die anders naar de kerosine-fractie zouden overgaan, thans als benzine worden gezeigd.

De productiecijfers van benzine over de jaren 1917, 1918 en 1919 in de Vereenigde Staten zijn respectievelijk in tons 7.840.000, 9.819.000 en 10.885.000.

Ten opzichte van liquid fuel wordt thans naast de dunne fuel ook dikke olie op de markt gebracht, welker behandeling echter bijzondere technische voorzieningen noodig maakt.

De geleidelijke vermindering van de stocks doet echter zien, dat de productie den snellen tred der consumptie niet geheel kan bijhouden. In hoeverre dit een chronisch verschijnsel zal worden, hangt af van de ontwikkeling van nieuwe velden, waar ik in het bijzonder de terreinen van Perzië en Mesopotamië op het oog heb.

De United States Geological Survey publiceerde onlangs, dat in 1920 de consumptie van benzine met 25 pCt. omhoog was gegaan, terwijl de productie slechts met 11 pCt. was gestegen.

De oplossing van het vraagstuk wordt ook gezocht in de toepassing van middelen, die in de plaats kunnen treden van de oliederivaten.

Wat de benzine betreft is de hoop gevestigd op benzol om uitkomst te brengen, al reeds vervlogen. Moge deze brandstof als ersatzmiddel groote diensten aan Duitschland hebben bewezen en nog bewijzen, het is genoegzaam duidelijk geworden, dat zij niet in genoegzame hoeveelheden tegen concurrerende prijzen kan worden gewonnen om een gelijkwaardige plaats naast de benzine in te nemen.

Thans wordt de verwachting gesteld op alcohol. Grondstof om die goedkoop te produceeren, zoals suikermelasse, is er genoeg in de wereld. Naast eenige technische bezwaren, die wel oplosbaar schijnen te zijn is de groote moeilijkheid hierbij echter, hoe men de alcohol ondrinkbaar kan maken.

Ook de electrificatie van de automobielen kan een middel vormen tot verlichting van de benzineschaarschte; men bepleit in Engeland thans voornamelijk de electrificatie van de benzine verslindende zware trucks, zoals motoromnibussen, welke tot de grootste afnemers van benzine behooren.

Onmiddellijke ontspanning kan alleen brengen een luxe-verkeer, teruggebracht tot de engst mogelijke grenzen, welk gevolg kan worden verkregen door een juiste belasting op dit verkeer. Naar mijn gevoelen moet deze niet gezocht worden in eene belasting op het aantal paardekrachten, zooals men in Engeland voornemens is te doen, doch in eene belasting op de benzine. Immers alleen in het laatste geval zal het verbruik worden tegengehouden. Wordt het aantal paardekrachten belast, dan betaalt de eigenaar van een automobiel evenveel wanneer hij zijn wagen veel of weinig gebruikt.

De remedie voor den liquid fuel-nood ligt vóór alles in eene verhooging der steenkoolproductie.

De versnelde pas der consumptie kan in de Vereenigde Staten door de productie niet worden bijgehouden. Hoewel deze zeer belangrijk steeg, komt de voortbrenging ten opzichte van eigen behoefte daar elk jaar in ongunstiger positie te staan. Volgens de United States Geological Service, welke verklaring echter niet zonder politieke bedoelingen schijnt gegeven te zijn, zou bij de tegenwoordige consumptie de olierijkdom van dit land in 18 jaren zijn uitgeput; terwijl dit op den tegenwoordigen voet van verbruik voor de overige wereld in 250 jaren zou zijn geschied. De Vereenigde Staten zijn dan ook nauwelijks meer selfsupporting en zijn hoe langer hoe meer op den bijstand van Mexico aangewezen. In 1919 werden reeds ruim 9 millioen ton, nagenoeg uitsluitend uit Mexico, ingevoerd. Daarmede hebben de Vereenigde Staten in dat jaar op ruim 60 pCt. van de Mexicaansche productie beslag gelegd.

Amerika tracht de Mexicaansche olie-industrie dan ook tot een succursale van haar eigen industrie te maken. Onophoudelijk wordt er door belanghebbenden op gewezen, dat het hier een nationaal belang van de Vereenigde Staten geldt. Deze „economische expansie” teekent zich in de politieke verhouding van den laatsten tijd af. Toegegeven moet hier worden, dat de Amerikanen tot dusver de grootste oliebelangen in Mexico hebben; van de 30 groote ondernemingen is het overgrootste deel in hunne handen.

Naast de toenemende vraag vormt ook een reden van de schaarschte van de betreffende oliederivaten het wegvallen van Rusland en Roemenië van de exportmarkt.

Wat Roemenië betreft werd dit in de eerste plaats veroorzaakt door de Regeeringsinmenging bij den uitvoer.

De Roemeensche Regeering was nl. van oordeel, dat het belang van het land het best gediend zou zijn indien het Gouvernement den export controleerde. De daarachter liggende bedoeling was ongetwijfeld om langs dien weg zich inkomsten uit de olie te verzekeren buiten die, bij de concessie-verleening bedongen. Met behulp der onder dwangbeheer gestelde Duitsohe maatschappijen schiep zij eene organisatie, de Birex geheeten, tot welke instelling iedere exporteur zou hebben toe te treden. Deed men zulks, dan verplichtte men zich o.a. om het door uitvoer verkregen vreemde geld tegen een door de Regeering vastgesteld, veel te lagen koers aan haar af te staan, teneinde zodoende ten koste van de petroleummaatschappijen, die zelf de vreemde valuta noodig hadden om hare bestellingen in het buitenland te kunnen voldoen, vreemd geld in handen krijgen.

Dat hiertoe alleen de kleinere maatschappijen noodgedwongen overgingen, die bij weigering te gronde gegaan zouden zijn en dat de grootere ondernemingen niet in de absurde voorwaarden der „Birex” wilden treden, behoeft geen betoog.

Een tweede reden voor de belemmering van den uitvoer vormde de desorganisatie van het spoorverkeer, door gebrek aan materiaal en onbetrouwbaarheid van het personeel; terwijl daarenboven de groote, bijna 300 K.M. lange Staatspijpleiding van het raffinage-centrum naar Constanza aan de Zwarte Zee, na einde Augustus zoogenaamd hersteld te zijn, voortdurend haperde.

Is het ten opzichte van Roemenië niet onmogelijk, dat dit land weder binnen afzienbaren tijd in de rij der exporteerende landen zal treden, het laat zich aanzien, dat Rusland voor de eerste jaren als geregelde leverancier op de wereldmarkt zal blijven uitgeschakeld.

Toen de Bolsjewiki in het petroleumgebied het veld moesten ruimen, scheen de toekomst hoopvoller. Sindsdien is de zon weder achter de wolken schuil gegaan. Denikin's legers werden verslagen en het laatste slechte nieuws was, dat Azerbadjan, hetwelk het belangrijkste petroleumgebied van Bakoe omvat, naar de bolsjewistische zijde is overgelopen. Deze Staat had zich met Georgië, in welks gebied de voornaamste uitvoerhaven Batoem ligt, onafhankelijk verklaard en was door de Entente „de facto” erkend.

Men kan zeggen, dat wanneer de Russische industrie niet zoo totaal terneer geslagen was, als dit thans het geval is, de uitkomsten van vóór den oorlog ten opzichte van de Noord-Kaukasische velden, een benzineproductie hadden kunnen doen verwachten, waardoor het tegenwoordige tekort voor een groot deel zou zijn gedekt.

De schaarschte en dus de duurte wordt ook nog veroorzaakt door een *onvoldoende tonnage* der tankschepen. De hooge vrachten, die hiervan het gevolg zijn, werken voorts vanzelfsprekend de duurte nog meer in de hand. Werd toch vóór den oorlog voor een tripcharter van de Golf van Mexico naar Europa 70 sh. per ton betaald, einde 1919 bedroeg deze vracht

een 250 sh. per ton, terwijl de vrachten voor time-charter betaald, vóór den oorlog ongeveer 10 sh. per ton, op dat tijdstip tot 70 sh. per ton zijn opgelopen. Thans zijn de vrachten nog hooger en wordt voor tripcharter tot 300 sh. per ton betaald.

De redenen die tot de onvoldoende tonnage hebben gevoerd zijn verschillende:

1. de verliezen door oorlogsoorzaken geleden;
2. de niet voldoende aanbouw van tankschepen;
3. de langere reizen, daar, terwijl vroeger de petroleumproducten van de noordelijke havens van Noord-Amerika werden gehaald, deze thans voor een groot deel uit de havens aan de Golf van Mexico moeten worden vervoerd;
4. het vermeerderd gebruik van liquid fuel, waardoor overzeesche toevoer belangrijk is toegenomen;
5. de langere tijd benodigd voor het dokken en repareren door de verkorting van den arbeidsdag, grooter oponthoud in de havens door stakingen en de ongeordende toestanden, die in zoovele deelen der wereld nog heerschen.

De wereldtankvloot, die thans ruim 4.800.000 ton bedraagt (carrying capacity) zal nog heel wat vergroot moeten worden, eer het transportvraagstuk opgelost geacht kan worden. Aan den aanbouw van tankschepen wordt krachtig gearbeid. Zoo staan in de Vereenigde Staten 113 tankschepen op stapel met een gezamenlijk laadvermogen van 900.000 ton.

Wij hebben hierboven de redenen aangegeven, welke de schaarschte van de olieproducten in het bijzonder van de liquid fuel en benzine veroorzaakten. In de eerste plaats is dit dus een quaestie van vraag en aanbod en wanneer dan de vraag grooter is dan het aanbod, dan spreekt het vanzelf, dat de prijzen omhoog gaan. De potentieele stijgkracht daarvan wordt beheerscht door den prijs, waarbij het gansche product nog kan worden afgezet, omdat de consument nog een grooter nut ziet in het bezitten van het artikel dan in de geldsom, die hij er voor betaalt.

Bij de onderhavige brandstoffen is de vraag grooter dan het aanbod, is er dus schaarschte en kan men verder nog zonder schroom zeggen, dat de vraag haast ongelimiteerd is, dat de wereld om deze productie schreeuwt.

Houdt men dit in het oog, dan kan geconstateerd worden, dat in aanmerking genomen de verhooging van de levenskosten in het algemeen, waarvoor de index-cijfers als gemiddelde in de verschillende landen op zijn minst 120—150 pCt. aangeven, de stijging der benzine zeer redelijk kan worden genoemd. Betaalde men vóór den oorlog in Engeland voor een gallon 1 sh. 9 d. thans is de prijs 3 sh. 8½ d., waarbij nog 6 pence belasting is, zoodat de stijging ongeveer 83 pCt. bedraagt. Dit klemt temeer wanneer men overweegt, dat de vrachten met honderden procenten in de hoogte zijn gegaan. Verder moet men niet vergeten, dat ook de productiekosten van de olie gedurende den oorlog zeer zijn opgelopen. Arbeidsloonen, prijzen van boomateriaal, fabrieksinrichting, kortom de kosten van voortbrenging en verwerking vlogen omhoog.

Wat de liquid fuel betreft zijn de prijzen meer in de hoogte gegaan; de rijzing kan gemiddeld op een 250 pCt. worden gesteld. Ten opzichte van deze brandstof geeft echter het hoofdproduct i.c. de steenkool de leiding aan, van welk artikel de prijzen ten minste ruim 600 pCt. zijn opgelopen. Immers het gat door de verminderde steenkolenproductie geslagen, kan door stookolie niet worden gestopt, aangezien, waar de mindere productie van steenkool de 150.000.000 ton per jaar te boven gaat, de totale wereldproductie van liquid fuel 40.000.000 ton bedraagt, waarvan reeds een belangrijk gedeelte vóór den oorlog afzet had gevonden. Wijziging in gunstigen zin voor den consument is dus slechts te verwachten wanneer de steenkolenprijzen dalen, waarbij de remedie in de eerste plaats zal liggen in de reeds zoo vaak, blijkbaar voor

doovemansooren, van de daken gepredikte verhooging der productie.

Geconstateerd kan hierbij nog worden, dat de stookolieprijs zich, niettegenstaande de grootere technische aantrekkelijkheid van liquid fuel, zeker niet boven dien van de steenkool verheft.

Opgemerkt dient in dit verband verder, dat het vanzelf spreekt, dat de prijsstijging zich niet alleen openbaart ten opzichte van de verwerkte producten, doch dat de behoefte aan benzine en stookolie ten opzichte van de prijsbepaling van de ruwe olie reeds onmiddellijk haar invloed doet voelen. Zoo steeg de benzinierijke Pennsylvanische crude in een tweetal jaren van \$ 1,35 per barrel tot ruim \$ 6,— per barrel.

Zooals bovengezegd, is in de meeste landen het *vrije verkeer* weer op de markt hersteld. Voor Duitschland beteekent dit echter niet eene voorziening der behoeften. Roemenië is te dezen opzichte op het oogblik weggevallen, terwijl het door het verlies der bronnen van Pechelbronn in Elzas nog het grootste deel van zijn eigen geringe productie moest missen. Zijn lage valuta maken het Duitschland zeer moeilijk van Amerika en Nederland te koopen. De voorziening zijner markt is dan ook nog gansch onvoldoende. Door eene overeenkomst met Polen waarbij dit aan Duitschland Galicische aardolie-producten toezegde, mits het zelf voor de transportmiddelen zorgde, wordt getracht deze eenigermate te verlichten, doch de Poolsche Regeering komt in deze, gelijk in meerdere Akkorden, hare verplichtingen heel slecht na.

AANTEKENINGEN.

Een Instituut voor buitenlandsch recht. — Het Centralverband Deutscher Industrieller had reeds in 1909 als een afdeling harer vereeniging het „Instituut voor buitenlandsch recht” opgericht, uit overtuiging, dat er behoefte bestond aan eene instelling, welke aan de nijverheid en den handel spoedig betrouwbare inlichting omtrent buitenlandsch recht kon verschaffen. Nu, na den vrede van Versailles, alle krachten moeten worden ingespannen ten einde de hernieuwde deelneming van Duitschland aan den wereldhandel te verzekeren, achtte men den tijd gekomen het Instituut op breederen grondslag te vestigen.

Daaraan is thans gevolg gegeven. Het reglement van het onder den naam „Institut für ausländisches Recht beim Reichsverband der Deutschen Industrie” gereorganiseerde instituut omschrijft het doel der instelling als volgt:

Het instituut stelt zich ten doel de kennis van het buitenlandsche recht ten nutte te doen komen van nijverheid en handel alsmede van wetgeving en wetenschap.

Het tracht dit doel te bereiken door:

1. het verstrekken van inlichtingen (mededeelingen van feitelijk aard) en het geven van adviezen (beschouwingen over rechtsvragen) betreffende buitenlandsch recht;
2. de bevordering van kennis van het buitenlandsch recht in het binnenland;
3. de verzameling en bewerking van buitenlandsche wetgeving, rechtsleer en rechtspraak;
4. de uitgave van een maandschrift, onder den titel „Auslandsrecht, Blätter für Industrie und Handel”, dat doorlopend over de nieuwste op het handelsverkeer betrekking hebbende wetgeving en rechtspraak der verschillende kultuurstaten en over actueele vragen van buitenlandsch recht bericht geeft en bepaalde rechtskwesties kritisch bespreekt;
5. de aanwijzing van betrouwbare en uitstekende rechtsgeleerden in het buitenland ter benoeming als scheidsman of voorzitter van een scheidsgerecht of als vertegenwoordiger in rechtszaken;
6. de inrichting van een boekerie van buitenlandsch recht.

Ten einde zijn taak te kunnen vervullen heeft het Instituut een aantal bekwame rechtsgeleerden in het binnenland als adviseurs en in het buitenland als correspondenten aan zich verbonden. Bovendien heeft het uit rechtsgeleerde autoriteiten in binnen- en buitenland een „Beirat” gevormd, welks leden zich bereid hebben verklaard in bijzonder belangrijke en twijfelachtige gevallen adviezen en inlichtingen te geven.

De leden van het Instituut (zoowel enkele personen als vennootschappen) betalen een jaarlijksche bijdrage van ten minste 300 Mk., terwijl het lidmaatschap voor het leven wordt verkregen door de betaling ineens van een bedrag van 6000 Mk.

Aan de leden worden inlichtingen (Rechtsaankünfte) in den regel kosteloos verstrekt; voor adviezen wordt 200 Mk. berekend. Niet-leden betalen voor inlichtingen 50 Mk., voor adviezen ten minste 400 Mk.

Het Instituut is ook bereid aan buitenlanders inlichtingen en adviezen over Duitsch recht te verstrekken en hun betrouwbare en uitstekende juristen in Duitschland aan te wijzen om tot scheidsrechter of tot voorzitter van een scheidsgerecht te worden benoemd.

Wanneer men bedenkt, hoe moeilijk het voor belanghebbenden vaak is om te weten te komen tot wien zij zich in het buitenland moeten wenden ter verkrijging van betrouwbare voorlichting en raad in rechtszaken, is het duidelijk, dat het Instituut ook aan buitenlanders groote diensten zal kunnen bewijzen. Ook voor buitenlanders heeft het daarom belang als lid tot het Instituut toe te treden. Het is gevestigd te Berlijn W 35, Kurfürstenstrasse 137.

MOLENCRAAFF.

Vrijhavente Kopenhagen. — De Consul-Generaal van Denemarken verzoekt ons de volgende kennisgeving aangaande de handhaving van het uitvoerverbod ten opzichte van de vrijhaven van Kopenhagen mede te deelen:

„In verband met de wet van 6 Augustus 1914, respect. wet van 29 October 1919, worden hiermede de volgende bepalingen getroffen aangaande de handhaving van het bestaande uitvoerverbod, voor zoover betreft de vrijhaven van Kopenhagen:

Goederen, die uitgevoerd worden van de opslagplaats van de Maatschappij Kopenhagen's vrijhaven en welke direct van het buitenland daarheen zijn gekomen na dato van deze publicatie, uitgezonderd voederkoren en voedingsstoffen, kolen, cokes, en superfosfaat, worden niet onder het voor onbepaalde tijd bestaande uitvoerverbod begrepen.

Verder bestaat er bestendig uitvoerverbod voor de in de vrijhaven van Kopenhagen opgeslagen goederen, welke aangekomen zijn voor dato dezer kennisgeving.

Tot bewijstrekking tegenover de douanen, dat eene partij goederen in verband met het bovenstaande niet onder het bestaande uitvoerverbod valt, geldt als voldoende een door de Maatschappij Kopenhagen's vrijhaven afgegeven attest, behelzende, dat deze direct van het buitenland aan de bovenvermelde opslagplaats is aangekomen, na dato van deze kennisgeving.

Hetwelk hiermede wordt bekend gemaakt met toevoeging, dat deze verordening dadelijk in werking treedt.

Het Ministerie van Justitie, den 2 Maart 1920.”

Internationale Zeelieden-Conferentie te Genua. — Op de in het najaar 1919 te Washington gehouden internationale arbeidsconferentie is besloten in den loop van 1920 een speciale conferentie bijeen te roepen, gewijd aan de regeling van de arbeidstoestanden der zeelieden. Deze conferentie is thans door het Internationaal Arbeidsbureau, hetwelk, zooals men weet, deel uitmaakt van de Volkenbondorganisatie en onder leiding staat van Albert Thomas, tegen 15 Juni te Genua bijeen geroepen. In het geheel zijn 48 staten tot de conferentie uitgenoodigd, waaronder overeenkomstig de te Washington genomen beslissing, ook Duitschland en Oostenrijk, terwijl Finland „à titre consultatif” is uitge-

noodigd. Iedere staat zal zich door 4 afgevaardigden kunnen doen vertegenwoordigen, twee namens de Regeering, één als vertegenwoordiger der werkgevers, één als vertegenwoordiger der werknemers.

De punten, welke op de agenda zijn geplaatst, zijn hieronder weergegeven aan de hand van het Questionnaire, dat door het Internationaal Arbeidsbureau in Februari dezes jaars aan de verschillende Staten is toegezonden. Voor een groot deel komen deze punten overeen met de resoluties van de op 23 Januari 1920 onder leiding van Havelock Wilson te Antwerpen gehouden bijeenkomst van het internationaal secretariaat der internationale federatie van zeelieden, zij het, dat deze resoluties thans in den vragenden vorm zijn overgebracht. De tevens op deze bijeenkomst aangenomen resoluties nopens de wenschelijkheid van speciale conferenties inzake de toegelaten lading en deklast van schepen, nopens loodswezen en radiotelegraphie aan boord van schepen vallen buiten het door de arbeidsconferentie bestreken gebied.

Het Questionnaire begint met enkele algemeene handwijzigingen. Bij de beantwoording zal onderscheid moeten worden gemaakt naar de soort van schepen: stoomschepen, zeilschepen, kustvaart, sleepverkeer, visscherij, binnenvaart, terwijl, wat de binnenvaart betreft, met name gevraagd wordt, of onderscheid wenschelijk wordt geacht voor personen werkzaam in het verkeer met mechanische voortbeweging op de groote meren en groote rivieren en in het overige verkeer. Deze vraag hangt samen met het feit, dat van verschillende zijden te Washington speciaal de aandacht gevestigd is op de bijzondere toestanden in het binnenverkeer op de groote meren van Noord-Amerika, de Zweedsche fjorden en de groote Aziatische rivieren, waar de reizen dikwijls vele dagen zonder onderbreking voortduren, vergeleken met het verkeer op de rivieren en kanalen van Europa.

QUESTIONNAIRE.

I.

A. *Arbeidsduur.* Verzocht wordt gedetailleerde opgave der geldende regelingen, hetzij wettelijke, hetzij bij overeenkomst bepaalde, waarbij o.a. te onderscheiden tusschen arbeid op zee en in de haven. Door welke maatregelen en onder welke voorwaarden overweegt uw Regeering den te Washington in beginsel aanvaarden 8-urigen werkdag en 48-urige werkweek ook op zeelieden toe te passen?

B. *Bemanningen.* Bevat uw landswet een regeling voor de bemanning, met name voor de groote vaart. Welke wijzigingen zal, wanneer het beginsel van den 8-urigen werkdag en de 48-urige werkweek aanvaard is, dit in de bepalingen voor de bemanningen meebrengen en ziet uw Regeering bezwaar tegen een internationale regeling der bemanningen, speciaal voor de groote vaart?

E. *Huisvesting.* Welke bepalingen zijn bij wet of overeenkomst tusschen de organisaties van reeders en zeelieden vastgesteld voor het logies der zeelieden uit een oogpunt van ruimte en andere oogpunten? Welke maatregelen overweegt gij binnen welken termijn om, wanneer de 8-uren dag vermeerdering van bemanning mocht medebrengen, het logies der bemanning met de verhoogde eischen in overeenstemming te brengen? Is er reden om bij conventie een internationale reglementeering voor het logies der bemanningen tot stand te brengen? Acht uw Regeering hiertoe termen aanwezig.

II.

A. *Aanmonstering.* Onder welke regeling van het arbeidscontract vallen in uw land de zeelieden? Zijn zij verplicht schriftelijk hun contract aan te gaan en welke eischen stelt hierbij de wet? Welke maatregelen zijn door staat, op pariteits-basis samengestelde commissies en arbeidersorganisaties genomen teneinde de nakoming van het contract te verzekeren?

B. *Plaatsing.* Bestaat er ten uwent een systeem van inschrijving? Kent uw wetgeving arbeidsbureaux voor zeelieden? Zoo ja, hoe zijn deze samengesteld en hoe geschiedt de controle? Hoe is hun verhouding tot de overheid?

C. *Conventie van Washington inzake werkloosheid en werkloosheids-verzekering.* Door welke maatregelen en onder welke voorwaarden acht gij toepassing van de ontworpen

conventie van Washington en de verdere aldaar aanbevolen maatregelen nopens werkloosheid en werkloosheidsverzekering op de zeelieden moeilijk?

III.

Verbod van kinderarbeid beneden 14 jaar. Welke leeftijdsbeperking kent uw landswet nopens toelating van kinderen tot arbeid aan boord? Door welke maatregelen en onder welke voorwaarden acht uw Regeering toepassing van de ontworpen conventie van Washington, houdende verbod van kinderarbeid beneden 14 jaar op de handelsmarine, moeilijk?

IV.

Moelijkheden van vaststelling van een internationaal statuut voor de zeelieden. Wordt een zoodanig statuut mogelijk geacht? Zoo ja, wat zouden volgens uw Regeering de algemeene beginselen van een Internationale zee-rechtcode nopens den toestand der zeelieden kunnen zijn? Moet met name het zeeliedencontract al dan niet gelijke regelen bevatten als het algemeene arbeidscontract, wat aangaat de discipline, het recht een schip in den vreemde te verlaten, betaling van het salaris vóór afvaart etc.? Bij deze laatste vraag teekent de Raad van Beheer van het Internationaal Arbeidsbureau aan, dat dit vraagstuk stellig te ruim en te ingrijpend is voor deze conferentie, doch dat hij niettemin gemeend heeft het aan een algemeene bespreking te moeten onderwerpen. De Raad verzoekt toezending van zooveel mogelijk materiaal dienaangaande.

ONTVANGEN:

Statistisch zakboekje der gemeente Amsterdam, uitgegeven door het Bureau van Statistiek. Amsterdam, 1920.

De economische ontwikkeling van een Zuid-Hollandsch dorp (Oudshoorn) tot in den aanvang der twintigste eeuw, door Ba. W. van der Kloot Meyburg. 's-Gravenhage, Martinus Nijhoff, 1920.

Statistiek van de voortbrenging en het verbruik der

Nederlandsche Nijverheid in 1918 en 1916, uitgegeven door het Centraal Bureau voor de Statistiek. 's-Gravenhage, 1920.

MAANDCIJFERS.

RIJKSPOSTSPAARBANK.

MAART	1918	1919	1920
Inlagen	f 7.710.307	f 12.094.219	f 9.333.517
Terugbetalingen ..	8.037.306	8.944.166	11.130.866
Tegood der inleggers op ultimo	224.212.141	252.731.843	269.134.576
Nom. bedr. der uitst. staatsschuldboekjes op ultimo	29.855.150	34.188.650	38.921.050
Spaarbankboekjes:			
Aantal nieuw uitgegeven	10.222	15.774	10.319
Aantal geheel afbetaald	8.376	8.369	10.222
Aantal uitstaande op ultimo	1.778.888	1.847.332	1.900.302

GIRO-KANTOOR DER GEMEENTE AMSTERDAM.

	Maart 1920		Maart 1919	
	Posten	Bedrag	Posten	Bedrag
Ontvangen en betaald:				
in contanten.	100972	f 9.816.683	138556	f 15.712.730
door overschrijving ¹⁾ .	54104	66.713.992	38138	64.826.158
Particuliere rekeninghoud.	7426 ²⁾	22.662.854	3872 ²⁾	22.047.955
Saldo te goed part. rek. u ^o .	—	6.663.759	—	4.043.497

¹⁾ Inclusieve verrekeningen tusschen gemeentediensten, zijnde f 12.129.591.52 per maand. ²⁾ Aantal.

RESUME UIT HET MONTHLY BULLETIN OF STATISTICS (SUPREME ECONOMIC COUNCIL)

		Maandel. gemidd.		1919					1920		
		1913	1919	Juli	Aug.	Sept.	Oct.	Nov.	Dec.	Jan.	Febr.
Productie van steenkool (1000 tons)	Engeland	24,336	19,731	19,905 ¹⁾	15,042 ²⁾	18,352 ²⁾	21,567 ¹⁾	19,350 ²⁾	21,766 ¹⁾	19,567 ²⁾	19,729
	Ver. Staten	43,100	41,157	40,370 ²⁾	53,238 ¹⁾	39,544 ²⁾	54,911 ¹⁾	16,621 ²⁾	33,223 ⁴⁾	57,648 ¹⁾	—
	Frankrijk	3,404	1,869 ³⁾	1,430 ³⁾	1,787 ³⁾	1,838 ³⁾	2,265	1,820 ³⁾	2,066	2,200 ³⁾	2,927 ⁵⁾
	Duitschland	14,383	9,049	9,988	8,907	9,962	10,358	10,217	10,458	—	—
Productie van ruw ijzer (1000 tons)	Engeland	869	627	651	530	590	452	634	642	676	656
	Ver. Staten	2,622	2,590	2,468	2,788	2,529	1,894	2,431	2,676	3,064	3,028
	Frankrijk	434	110	—	—	—	—	—	—	—	—
	Duitschland	1,074	524	576	569	534	551	—	—	—	—
Schepen op stapel eind der maand (1000 tons)	Engeland	1,957	2,994	Kwartaals-opgave		Kwartaals-opgave		Kwartaals-opgave		Kwartaals-opgave	
	Ver. Staten	148	2,967								
	Frankrijk	229	217								
	Italië	—	315								
Imports (netto) 1000 £	Engeland	54,931	122,299	141,383	133,521	132,876	133,845	123,298	143,575	158,034	147,910
	Ver. Staten	30,501	64,815	69,382	61,605	87,721	81,394	86,195	76,606	96,341	94,592
	Frankrijk	28,071	99,262	93,513	—	91,926	93,445	89,080	177,662	80,087	105,677 ⁴⁾
	Italië	12,152	53,857	44,542	44,741	50,314	49,039	50,122	—	—	—
Exports (binnenlandsche producten) 1000 £	Engeland	43,771	66,531	65,315	74,774	66,501	79,061	87,111	90,858	105,880	85,964
	Ver. Staten	42,505	134,562	116,245	132,181	121,270	129,319	152,043	139,253	149,835	131,733
	Frankrijk	22,934	29,044	24,735	—	27,760	28,722	27,802	99,585	99,585	52,953 ⁴⁾
	Italië	8,372	16,063	14,754	18,648	22,224	25,456	23,766	—	—	—
Scheepsbew.: Binnenkom. schepen (1000 tons)	Engeland (geladen)	4,089	2,463	2,811	2,777	2,832	2,872	2,678	3,006	2,588	2,420
	Ver. Staten (gel. en ballast)	4,440	3,912	5,054	4,704	4,872	5,016	3,456	—	—	—
	Frankrijk (geladen)	2,876	1,903	1,853	1,878	2,131	1,979	2,248	2,372	—	—
Index-cijfers: Groothand.-prijzen	Engeland (Economist)	100	235.2	239.6	241.5	244.7	252.4	259.4	273.5	288.5	303.1
	Ver. Staten (Bradstreet's)	100	202.7	205.1	217.1	211.4	211.9	216.1	219.0	221.2	226.6
	Frankrijk	100	353.3	348.6	347.5	360.0	383.8	407.1	424.9	489.3	—
Wisselkoersen: (wekel. gemiddelde)	New York op Londen	100	91.18	91.04	87.59	85.94	86.15	84.21	78.19	75.71	69.28
	New York op Parijs	100	75.03	74.81	65.35	61.21	60.32	55.28	47.83	44.70	36.61
	Parijs op Londen	100	125.53	122.56	134.37	140.24	142.45	152.61	153.76	170.39	190.66

¹⁾ Vijf weken. ²⁾ Vier weken. ³⁾ Inclusief de productie van Lotharingen. ⁴⁾ Voorloopige opgave. ⁵⁾ Inclusief de productie van Lotharingen en het Saargebied.

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTOS.

Ned.	{ Disc. Wissels. 4 1/2	1 Juli '15	Zweeds. R.ksbk 7	19 Mrt. '20
Bk.	{ Bel. Binn. Eff. 4 1/2	1 Juli '15	Bk. v. Noorw. 6-6 1/2	18 Dec. '19
	{ Vrsch. in R.C. 5 1/2	19 Aug. '14	Zwits. Nat. Bk. 5	21 Aug. '19
Bk. van Engeland	7	16 Apr. '20	Belg. Nat. Bk. 5 1/2	28 Apr. '20
Duitsche Rijksbk.	5	23 Dec. '14	Bank v. Spanje 5	12 Nov. '19
Bk. van Frankrijk	6	8 Apr. '20	Bank v. Italië 5	10 Jan. '18
Oostenr. Hong. Bk.	5	12 Apr. '15	F. Res. Bk. N.Y. 4 1/2-5 1/2	—
Nat. Bk. v. Denem.	7	19 Apr. '20	Javasche Bank 3 1/2	1 Aug. '09

OPEN MARKT.

Data	Amsterdam		Londen Part. disconto	Berlijn Part. disconto	Parijs Part. disconto	N. York Call. money
	Part. disconto	Prolongatie				
8 Mei '20	3 3/8 1)	5	6 5/8	4-5/8	—	7 1)
3-8 „ '20	3 3/8-3/4	5-6	6 5/8-3/4	4-5/8	—	6-7
26 A.-I.M. '20	3 3/8-5/8	4 3/4-5 3/4	6 5/8-3/4	4-5/8	—	4-10
19-24 A. '20	3 1/2	4 1/4-5	6 5/8	4-5/8	—	6-8
5-10 Mei '19	4 1/8-1/4	3-4	3 1/2-17/32	4-5/8	—	3 1/4-5 1/2
6-11 Mei '18	3-1/4	3 1/2	3 17/32	4-5/8	—	3-6
20-24 Juli '14	3 1/8-3/16	2 1/4-3/4	2 1/4-3/4	2 1/8-1/2	2 1/4	1 1/4-2 1/2

1) Noteering van 7 Mei 1920.

WISSELKOERSEN.

WISSELMARKT.

Ponden waren deze week flauw. Het vooruitzicht op groote betalingen in het najaar, voor aankoop van Indiësche suiker, maakte koopers reeds nu terughoudend; doordat er uit dezen hoofde reeds groot aanbod op termijn los kwam, werd de contante markt ontlast van de aankopen van importeurs, daar deze zich nu voordeliger op termijn konden dekken. Parijs en België aanzienlijk vaster en vooral in het laatst der week sterk oplopend. Markten nog steeds regelmatig stijgend; in het laatst der week ontstond er eenige aarzeling en vooral Vrijdag scheen het alsof een daling zou inzetten. Tenslotte maakte de rijzing echter weder verder voortgang en ook heden bleef de markt, ondanks lager afkomende koersen van New York, nog vast.

Dollars flauwer. Het koerspeil is echter nog steeds aanzienlijk boven het goudpunt, zoodat een flinke teruggang niet onwelkom zou zijn. Skandinavië flauw en met weinig zaken. Ook Zwitserland liep niet onaanzienlijk terug. Indië wederom vast, zonder dat verandering in den koers intrad.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	Londen 1)	Parijs 1)	Berlijn 1)	Weenen 1)	Brussel 2)	New York 2)
3 Mei 1920..	10.57	16.52 1/2	4.87 1/2	1.35	18.50 1/2	2.75 1/2
4 „ 1920..	10.61	16.85	4.92 1/2	1.37 1/2	17.80	2.75
5 „ 1920..	10.56	16.65	5.05	1.35	17.72 1/2	2.75
6 „ 1920..	10.57 1/2	16.77 1/2	5.30	1.32 1/2	17.75	2.75 1/8
7 „ 1920..	10.54	16.80	5.25	1.27 1/2	17.82	2.74 1/4
8 „ 1920..	10.53 1/2	17.50	5.32 1/2	1.30	—	—
Laagste d. w. 1)	10.52	16.40	4.77 1/2	1.27 1/2	17.40	2.73
Hoogste „ „ 1)	10.63	17.60	5.37 1/2	1.40	18.70	2.76
1 Mei 1920..	10.56	16.50	4.80	1.35	17.57 1/2	2.74 1/2
24 Apr. 1920..	10.65	16.45	4.52 1/2	1.35	17.37 1/2	2.73
Muntpariteit..	12.10 5/8	48.—	59.26	50.41	48.—	2.48 1/4

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam.
1) Particuliere opgave. 2) Noteering van 30 April 1920.
3) Idem van 23 April 1920.

Data	Stockholm 1)	Kopenhagen 1)	Christiania 1)	Zwitserland 1)	Spanje 1)	Batavia 1) telegrafisch
3 Mei 1920	58.80	46.90	52.90	49.—	46.50	101 1/4
4 „ 1920	58.85	46.90	52.95	49.05	46.50	101 1/4
5 „ 1920	58.60	46.80	52.85	48.60	46.75	101 3/4
6 „ 1920	58.25	46.65	52.50	48.65	46.50	101 3/4
7 „ 1920	58.15	46.50	52.25	48.50	46.50	101 3/4
8 „ 1920	58.10	46.40	52.15	48.20	46.02 1/2	101 3/4
L'ste d. w. 1)	58.—	46.30	52.—	48.—	45.80	101 1/4
H'ste „ „ 1)	58.90	47.—	53.—	49.10	47.—	101 3/4
1 Mei 1920	58.85	47.—	53.—	48.80	47.03	101 3/4
24 Apr. 1920	59.25	47.—	53.—	48.55	46.75	101 3/4
Muntpariteit	66.67	66.67	66.67	48.—	48.—	100

*) Noteering te Amsterdam. 1) Particuliere opgave.

KOERSEN TE NEW YORK.

Data	Cable Lond. (in \$ per £)	Zicht Parijs (in frs. p. \$)	Zicht Berlijn (in ct. p. 4 Rm.)	Zicht Amsterd. (in cts. p. gld.)
8 Mei 1920	3.83.50	15.82	nom.	***
Laagste d. week	3.83.50	15.82	nom.	***
Hoogste „ „	3.86.50	16.92	nom.	***
30 Apr. . . 1920	3.84.—	16.70	nom.	***
24 „ . . 1920	3.87.—	16.94	nom.	***
Muntpariteit..	4.86.67	5.18 1/4	95 1/4	40 3/16

KOERSEN VAN DE VOLGENDE PLAATSEN OP LONDEN.

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	24 Apr. 1920	1 Mei 1920	3-7 Mei Laagste	Hoogste	7 Mei 1920
Alexandrië..	Piast. p. £	97 7/16	97 7/16	97 7/16	97 7/16	97 7/16
*B. Aires 1)	d. p. £	60 3/4	60 1/2	59 3/8	60 3/4	60 3/8
Calcutta . . .	£ p. rup.	2/4	2/8 1/4	2/1 1/2	2/3 13/16	2/1 3/4
Hongkong ..	id. p. \$	4/10 1/2	4/8	4/4 1/2	4/8	4/4 1/2
Lissabon . . .	d. per Mil.	15 1/2	13 1/2	12	15	13
Madrid . . .	Peset. p. £	22.79	22.69	22.65	22.92	22.85
*Montevideo 1	d. per \$	60	60 3/4	60 3/4	61 1/8	61 3/8
Montreal . . .	\$ per £	4.28	4.19 1/2	4.22	4.27	4.25
*R.d.Janeiro. d. per Mil.	16 3/8	16 1/2	16 17/32	16 7/8	16 3/8	
Rome	Lires p. £	88.75	84.88	75.—	86.—	77.50
Shanghai ..	£ p. tael	6/10	6/4 1/2	6/0	6/8	6/0 3/4
Singapore ..	id. p. \$	2/3 3/4	2/3 1/2	2/3 3/4	2/4	2/3 1/2
*Valparaiso..	d. p. peso	12 11/16	11 29/32	12 3/32	12 29/32	12 11/32
Yokohama ..	£ per yen	2/5 3/8	2/7	2/6 3/4	2/8 1/4	2/7 1/8

* Koersen der voorafgaande dagen. 1) Telegrafisch transfert.

NOTEERING VAN ZILVER.

Noteering te Londen		te New York
8 Mei 1920	61 5/8	104 1/4
1 „ 1920	63 3/4	111 1/2
24 April 1920	69 3/8	118
17 „ 1920	68 1/2	117 3/4
10 Mei 1919	58	111
11 Mei 1918	49 1/8	99 1/2
20 Juli 1914	24 15/16	54 1/8

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 8 Mei 1920.

Activa.	
Binnenl. Wis. sels, Prom., enz. in disc.	H.-bk. f 94.953.331,70 1/2 B.-bk. „ 4.715.759,20 Ag.sch. „ 80.469.575,87
	f 180.138.666,77 1/2
Papier o. h. Buitenl. in disconto	—
Idem eigen portef. Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.	f 74.811.772,— —
	74.811.772,—
Beleeningen incl. vrsch. in rek.-cert. op onderp.	H.-bk. f 118.431.599,28 1/2 B.-bk. „ 29.799.492,98 1/2 Ag.sch. „ 183.059.347,21
	f 331.290.439,48
Op Effecten	f 320.961.839,48
Op Goederen en Spec.	10.328.600,—
	331.290.439,48
Voorschotten a. h. Rijk	—
Munt en Muutmaterial	—
Munt, Goud	f 56.411.610,—
Muntmat., Goud	579.236.356,54 1/2
	f 635.647.966,54 1/2
Munt, Zilver, enz.	11.816.625,05
Muntmat., Zilver	—
	647.464.591,59 1/2
Effecten	—
Bel. v. h. Res.fonds. id. van 1/3 v. h. kapit.	f 4.504.147,88 3.901.044,74 1/2
	8.405.192,62 1/2
Geb. en Meub. der Bank	3.312.000,—
Diverse rekeningen	30.766.822,80 1/2
	f 1.276.189.485,28
Passiva.	
Kapitaal	f 20.000.000,—
Reservefonds	5.000.000,—
Bankbiljetten in omloop	1.078.868.965,—
Banksignatiën in omloop	13.223.590,10 1/2
Rek.-Cour. Het Rijk saldo's: Anderen	f 13.701.692,41 1/2 120.697.958,46
	134.399.650,87 1/2
Diverse rekeningen	24.697.279,30
	f 1.276.189.485,28

NED. BANK 8 Mei 1920 (vervolg).

Beschikbaar metaalsaldo..... f 401.649.235,90^{1/2}
 Op de basis van ¹/₅ metaaldekking „ 156.350.794,70^{1/2}
 Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop
 dan waartoe de Bank gerechtigd is .. „ 2.008.246.175,—

Verschillen met den vorigen weekstaat:

	Meer	Minder
Disconto's	55.530.405,38 ^{1/2}	
Buitenlandsche wissels.....	1.570.064,—	
Beleeningen	54.203.631,77 ^{1/2}	
Goud	196.797,84	
Zilver	192.251,18 ^{1/2}	
Bankbiljetten	64.982.135,—	
Part. Rek.-Crt. saldo's	25.527.503,25 ^{1/2}	

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andere opeschebare schulden
8 Mei 1920	635.648	11.817	1.078.869	147.623
1 „ 1920	635.451	11.624	1.143.851	102.200
24 April 1920	635.171	11.323	1.045.948	94.752
17 „ 1920	634.835	11.079	1.048.470	110.607
10 „ 1920	634.516	10.749	1.049.693	121.016
10 Mei 1919	662.389	7.359	1.061.881	74.220
11 Mei 1918	721.771	7.493	952.425	60.656
25 Juli 1914	162.114	8.228	310.437	6.198

Data	Totaal bedrag disconto's	Hieraan Schatkest-promessen rechtstreeks	Beleeningen	Beschikbaar Metaal-saldo	Dekking-percentage
8 Mei 1920	180.139	76.000	331.290	401.649	53
1 „ 1920	235.669	143.000	277.087	397.349	52
24 Apr. 1920	232.329	155.000	191.075	417.837	57
17 „ 1920	248.483	174.000	186.668	413.583	56
10 „ 1920	252.638	177.000	196.625	410.609	55
10 Mei 1919	147.102	88.000	226.085	442.146	59
11 Mei 1918	58.395	18.000	150.486	525.715	72
25 Juli 1914	67.947	14.300	61.686	43.521 ¹⁾	75

¹⁾ Op de basis van ¹/₅ metaaldekking.

Uit de bekendmaking van den Minister van Financiën blijkt, dat uitstonden op:

	1 Mei 1920	8 Mei 1920
Aan schatkestpromessen..	f 596.020.000,—	f 329.610.000,—
waarvan rechtstreeks bij de Ned. Bank geplaatst	„ 143.000.000,—	„ 76.000.000,—
Aan schatkestbiljetten ..	„ 21.563.000,—	„ 19.177.000,—
Aan zilverbons	„ 45.930.508,25	„ 47.163.161,75

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens. De samengetrokken cijfers der laatste weken zijn telegraphisch ontvangen.

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andere opeschebare schulden
24 April 1920.....	***	***	420.500	
17 „ 1920.....	***	***	411.500	
10 „ 1920.....	***	***	417.000	
20 Mrt. 1920.....	171.098	4.216	316.724	90.967
13 „ 1920.....	169.076	4.071	318.519	98.808
6 „ 1920.....	170.790	4.497	317.940	100.172
28 Febr. 1920.....	165.821	4.950	317.204	95.017
26 April 1919.....	127.368	9.249	213.210	121.451
27 April 1918.....	91.225	18.058	181.344	67.776
25 Juli 1914.....	22.057	31.907	110.172	12.634

Data	Disconto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalbaar	Beleeningen	Diverse rekeningen ¹⁾	Beschikbaar metaal-saldo	Dekking-percentage
24 Apr. 1920	223.500		***	103.750	***	
17 „ 1920	221.000		***	105.250	***	
10 „ 1920	226.500		***	104.750	***	
20 Mrt. 1920	16.297	15.613	152.571	41.895	93.939	44
13 „ 1920	16.569	15.270	153.808	53.695	89.813	41
6 „ 1920	15.042	14.317	155.697	55.896	91.834	42
28 Febr. 1920	15.602	13.475	156.892	53.189	88.502	41
26 Apr. 1919	8.209	20.419	75.811	8.890	69.961	41
27 Apr. 1918	7.586	32.834	67.975	26.565	59.670	44
25 Juli 1914	7.269	6.395	47.934	2.228	4.842 ²⁾	44

¹⁾ Sluitpost der activa. ²⁾ Op de basis van ¹/₅ metaaldekking.

DE SÜRINAAMSCH BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opeschebare schulden	Disconto's	Dio. rekeningen ¹⁾
6 Mrt. 1920 ..	1.052	1.670	813	1.740	558
28 Febr. 1920 ..	1.050	1.639	968	1.749	278
21 „ 1920 ..	1.049	1.664	934	1.751	269
14 „ 1920 ..	1.048	1.622	1.006	1.645	310
8 Mrt. 1919 ..	952	1.686 ²⁾	865	1.322	119
9 Mrt. 1918 ..	546	1.291	884	1.095	748
25 Juli 1914 ..	645	1.100	560	735	396

¹⁾ Sluitpost der activa. ²⁾ Hiervan zilverbons 265 dz. gld.

BUITENLANDSCHE BANKSTATEN.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Currency Notes, in duizenden pond sterling.

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes.		
			Bedrag	Goudd.	Gov. Sec.
5 Mei 1920	112.520	111.116	343.054	28.500	322.455
28 Apr. 1920	112.518	107.884	337.377	28.500	317.984
21 „ 1920	112.421	105.963	337.182	28.500	318.017
14 „ 1920	112.450	106.018	340.029	28.500	320.789
7 Mei 1919	85.927	76.782	347.240	28.500	330.094
8 Mei 1918	61.366	49.683	241.004	28.500	216.836
22 Juli 1914	40.164	29.317	—	—	—

Data	Gov. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Reserve	Dekking-perc. ¹⁾
5 Mei '20	55.310	79.691	20.650	116.516	19.854	14,50
28 Apr. '20	59.805	75.164	17.903	122.478	23.084	16,40
21 „ '20	57.476	79.613	20.047	124.257	24.907	17,30
14 „ '20	55.119	79.891	19.315	122.889	24.881	17,50
7 Mei '19	49.453	79.477	23.692	115.161	27.595	19,88
8 Mei '18	55.872	97.410	37.573	128.130	30.133	18,18
22 Juli '14	11.005	33.633	13.735	42.185	29.297	52 ^{1/2}

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

DUITSCHER RIJKSBANK.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Darlehenskassenscheine, in duizenden Mark.

Data	Metaal	Daarvan Goud	Kassenscheine	Circulatie	Dekking-perc. ¹⁾
30 Apr. '20	1.094.756	1.077.644	15.192.722	47.939.649	34
23 „ '20	1.094.919	1.077.645	14.541.409	46.228.045	34
15 „ '20	1.160.467	1.077.651	14.379.809	45.706.106	34
7 „ '20	1.137.125	1.091.458	14.051.507	45.617.063	34
30 Apr. '19	1.776.690	1.755.868	7.277.308	26.628.121	34
30 Apr. '18	2.464.796	2.344.999	1.543.195	11.820.793	34
23 Juli '14	1.691.398	1.356.857	65.479	1.890.895	93

¹⁾ Dekking der circulatie door metaal en Kassenscheine.

Data	Wissels	Rek. Crt.	Darlehenskassenscheine	
			Totaal uitgegeven	In kas bij de Reichsbank
30 April 1920	41.994.737	16.498.909	***	***
23 „ 1920	37.380.220	13.072.550	28.143.900	14.502.700
15 „ 1920	41.958.456	17.099.647	28.172.700	14.341.300
7 „ 1920	43.111.362	17.117.796	28.336.100	14.264.400
30 Apr. 1919	31.552.664	14.537.274	18.558.200	7.268.600
30 Apr. 1918	13.887.788	7.055.105	8.587.300	1.529.700
23 Juli 1914	750.892	943.964	—	—

OOSTENRIJKSCH-HONGAARSCH BANK.

Voornaamste posten in duizenden Kronen.

Data	Metaal, buiten-goudwissels	Disc. en beleeningen	Bijz. schuld Oostenrijk en Hongarije	Bankbiljetten	Rek. Crt. saldt
7 Feb. '20	290.428	19.251.400	32.954.000	56.994.022	6.057.646
31 Jan. '20	291.083	19.162.543	32.954.000	56.772.802	6.220.536
31 Dec. '19	287.640	19.196.063	32.954.000	54.481.264	7.906.378
23 „ '19	297.363	17.856.786	32.954.000	53.109.418	7.641.778
23 Juli '14	1.589.267	954.356	—	2.159.759	291.270

¹⁾ waarvan 222.662 goud, 10.818 buitenlandsche goudwissels en 56.948 munt en muntmateriaal zilver.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Goud	Waarvan in het Buitenland	Zilver	Te goed in het Buitenland	Bull.gew. voorach. ald. Staat
6 Mei '20	5.686.566	1.978.278	242.577	670.630	25.900.000
29 Apr. '20	5.586.312	1.978.278	244.085	630.875	25.300.000
22 " '20	5.586.035	1.978.278	245.805	689.877	25.300.000
15 " '20	5.585.730	1.978.270	242.190	643.131	25.300.000
8 Mei '19	5.547.736	1.978.278	308.624	813.336	23.200.000
9 Mei '18	5.380.407	2.037.108	255.825	1.300.270	16.150.000
23 Juli '14	4.104.390	—	639.620	—	—

Data als boven.	Wissels	Uitge- sleide Wissels	Beleen- ning	Bankbil- jetten	Rek. Cr. Parti- culieren	Rek. Cr. Staat
	2.028.180	555.801	1.829.806	36.249.345	3.423.368	59.948
	2.308.504	559.562	1.784.456	37.687.600	3.379.465	89.842
	2.145.842	563.809	1.803.019	37.267.320	3.338.385	302.830
	2.222.500	569.650	1.808.080	37.432.290	3.424.970	271.530
	894.942	886.540	1.233.430	34.429.667	3.433.379	62.105
	1.177.399	1.091.821	999.006	27.011.836	3.052.300	46.969
	1.541.080	—	769.400	5.911.910	942.570	400.590

BANQUE NATIONALE DE BELGIQUE.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Metaal incl. buitent. saldi	Beleen. aan buitent. voerd.	Beleen. aan prom. d. provinc.	Binn. wissels en beleen.	Circu- latie	Rek. Cr. partic.
6 Mei '20	360.483	84.803	480.000	828.326	5.087.943	1.249.913
29 Apr. '20	360.814	84.803	480.000	853.487	5.123.174	1.278.341
22 " '20	359.654	84.803	480.000	804.199	5.022.961	1.219.144
15 " '20	359.095	84.915	480.000	776.567	5.028.505	1.275.680

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Goudvoorraad			Zilver etc.	F.R. Notes in circu- latie
	Totaal bedrag	Dekking F. R. Notes	In het buitent.		
9 Apr. '20	1.957.490	1.292.868	112.781	129.816	3.080.217
2 " '20	1.950.259	1.286.335	112.781	130.169	3.077.323
26 Mrt. '20	1.934.755	1.304.605	112.781	122.400	3.048.039
19 " '20	1.934.581	1.273.869	112.781	125.745	3.047.133
11 Apr. '19	2.142.880	1.197.522	—	69.109	2.648.588
12 Apr. '18	1.830.271	881.038	52.500	64.724	1.499.377

Data	Wissels	Totaal Deposito's	Gestort Kapitaal	Algem. Dek- kings- perc. 1)	Percent. Goud- dekking circul. 2)
9 Apr. '20	2.789.779	2.535.754	91.160	43,3	48,0
2 " '20	2.824.554	2.609.945	91.284	42,9	47,4
26 Mrt. '20	2.901.109	2.541.692	91.059	42,7	47,1
19 " '20	2.670.913	2.625.851	90.958	43,5	48,3
11 Apr. '19	2.186.514	2.414.299	81.750	47,0	62,4
12 Apr. '18	1.031.664	1.918.651	74.748	58,8	—

1) Verhouding tusschen: den totalen goudvoorraad, zilver etc., en de opeisbare schulden: F. R. Notes en netto deposito's. 2) Na aftrek van 35 pCt. der totale dekkingsmiddelen als dekking voor de netto deposito's.

**PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET
FED. RES. STELSEL.**

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Aantal banken	Totaal uitgezette gelden en beleggingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal deposito's	Waarvan time deposits
2 Apr. '20	811	17.034.529	1.436.756	14.306.075	2.586.610
26 Mrt. '20	809	15.466.777	1.413.492	14.127.109	2.581.774
19 " '20	809	15.363.777	1.387.080	14.311.500	2.574.140
12 " '20	808	15.371.381	1.436.486	14.314.860	2.563.893
4 Apr. '19	772	14.030.812	1.267.458	12.236.321	1.686.693
5 Apr. '18	679	11.947.256	1.169.790	11.053.036	1.377.256

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 10 Mei 1920.

De houding van de internationale beurzen gedurende de afgelopen week is wel in scherpe tegenstelling met die van de vorige berichtperiode. Was toen gewag te maken van een algemeene depressie, thans valt een opleving te releveeren van de meeste buitenlandse centra, een opleving, welke weliswaar nog geen al te groote proporties heeft aangenomen, doch die toch niet heeft nagelaten een veel betere stemming in het leven te roepen.

Een uitzondering heeft de beurs te Berlijn gevormd. Daar ter plaatse is nog immer een groote stilstand in zaken aanwezig, gepaard gaande aan een zeer onregelmatige stemming. Af en toe doen zich wel eens factoren voor, die ten opzichte van een speciaal fonds een betere tendens te voorschijn roepen, doch als regel is de tendens mat en zijn de omzetten gering. In de allereerste plaats moet hiervoor het hogere niveau van de Reichsmark, in vergelijking met het peil van enkele weken geleden, aansprakelijk worden gesteld. Niet alleen op de fondsenmarkt, ten aanzien van de z.g. „Valuta-waarden”, doch in het geheele handelsleven heeft de stijging van den koers van het Deutsche betaalmiddel, of, wat op hetzelfde neerkomt, de daling van de waarde der buitenlandsche deviezen, haar uitwerking doen gevoelen. Er zijn thans geweldige voorraden katoen, koper, enz., die zeer sterk gedeprecieerd zijn en waardoor het gevaar dus is ontstaan, dat de betrokken handelaars in moeilijkheden zullen geraken. Men vreesd dan ook voor faillissementen, die het bedrijfsleven kunnen ontwrichten en waar de fondsenmarkt voor dergelijke factoren steeds uitermate gevoelig is, behoeft het geen verwondering te wekken, dat de beurs niet in al te opgewekte stemming heeft verkeerd. Een uitzondering hebben gevormd de aandelen der Allgemeine Elektrizitäts-Gesellschaft, die een 20-tal procenten konden stijgen op de berichten van zeer gunstige bedrijfsresultaten, gepubliceerd op de jongste algemeene vergadering. Petroleumwaarden lagen als geheel zwak in de markt. De beurs vertoont een éclatante tegenstelling met de buitengevone levendigheid van enkele weken geleden, toen banken en commissiehuizen overstelpt werden met kooporders en zij het hieruit ontstane werk bijna niet meer konden beheeren.

Daarentegen waren, zooals reeds gezegd, de andere groote centra der wereldmarkt veel gunstiger gestemd. Te Londen is de tendens vast geworden in verband met de mogelijkheid, dat de winstbelasting ad 60 pCt., zooals die door den Minister van Financiën was voorgesteld, alsnog eenige vermindering zal kunnen ondergaan. Ook de geldmarkt is iets ruimer geworden, al blijven de onttrekkingen van Amerikaansche saldi voortduren, wijl in Wallstreet nog steeds hogere rentevergoedingen worden gegeven. Daarentegen is er thans wellicht kans, dat de groote vlottende schuld van het Britsche Rijk geconsolideerd zal kunnen worden, omdat de meerderheid der groot-industrieelen thans overhelt tot het accepteren van een gedwongen leening met lage rentevergoeding, waaraan dan nog de voorkeur zou worden gegeven boven een heffing in eens. De afzet van schatkistbiljetten met wisselenden rentevoet en met een looptijd van drie tot vijftien jaren schijnt daarentegen niet zoo vlot te gaan; indien hierdoor echter het doorvoeren van een leening op langen termijn zou worden vervroegd, zou dit de financiële situatie van Engeland wellicht nog ten goede kunnen komen.

De beurs heeft den tegenwoordigen loop van zaken gunstig opgevat, temeer, omdat volgens goed ingelichte kringen een verdere verhooging van den discontovoet vermoedelijk niet noodzakelijk zal blijken.

Ook te Parijs was de tendens meerendeels gunstig gestemd, ondanks het feit, dat nog absoluut niet vaststaat, wat de financiële conferentie te Spa, die in den loop van deze maand tusschen vertegenwoordigers der Geallieerden en den Duitschen Rijkskanselier zal plaats vinden, ten opzichte van de Deutsche oorlogs-schadevergoeding zal besluiten. Hoewel de voorloopige besprekingen te San Remo geenszins in het voordeel van Frankrijk zijn uitgevallen, is men in financiële kringen nogal optimistisch gestemd ten aanzien van de definitieve resultaten, waardoor dan wellicht een deel van de thans voorgestelde drastische inkomstenbelastingen zoude kunnen verdwijnen.

Te New York is men, na een paar aanvankelijk minder opgewekte dagen, weer optimistischer geworden. Vooral spoorwegwaarden konden hier van de betere tendens profiteren, omdat, naar men algemeen aanneemt, de Interstate Commerce Commission de aanvraag tot verhooging der tarieven thans zal inwilligen. Deze inwilliging zal wel noodzakelijk blijken in verband met de verhooging der loonen van employé's en arbeiders, temeer, waar in begin-

sel besloten is, dat de spoorweg-systemen een winst van 6 pCt. op het maatschappelijk kapitaal zullen mogen maken en zij thans, zelfs bij de nog geldende lagere loonen, gemiddeld niet meer dan 3 pCt. realiseeren. Het gevolg van deze opvatting is echter geweest, dat ook industriële ondernemingen hooger gewaardeerd werden, omdat men in verband met de betere situatie der spoorwegondernemingen ook grotere bestellingen voor de industrie tegemoet ziet.

Tenzient hebben de lokale markten wederom van een buitengewone levendigheid, gepaard gaande aan een zeer vaste houding, blijk gegeven. In de afdeling voor *staatsfondsen* kwam dit uit den aard der zaak niet sterk tot uiting, daar deze behoort tot de zeer kalme afdelingen aan onze beurs, die de speculatieve opvattingen niet of nauwelijks wedergeven. Tegen het slot der week was de tendens voor inheemsche staatspapieren weliswaar iets beter, doch in vergelijking met de slotkoersen van de vorige berichtperiode vallen toch meerendeels fractionele verliezen te constateeren. Voor een deel moet dit worden toegeschreven aan den hoogerententand in de vrije geldmarkt, die weliswaar iets is gedaald, nadat de termijn van volstorting op de nieuwe staatsleening is verstreken, doch die toch nog van dien aard blijft, dat in sommige gevallen met vrucht tot realisatie van staatsfondsen kan worden overgegaan, om het beschikbaar komende geld dan ter beurze uit te zetten.

In buitenlandse soorten ging slechts sporadisch iets om en dan nog veelal tegen reagerende noteringen. Vooral Russen en Mexicanen hadden onder aanbod te lijden, in verband met de militaire toestanden in deze landen.

	4 Mei.	7 Mei.	10 Mei.	Rijzing of daling.
5 % Ned. W. Sch.	85 ¹⁵ / ₁₆	85 ¹ / ₁₆	85 ⁹ / ₁₆	— 3/4
4 1/2 % " " " 1918	83 ¹ / ₂	82 ³ / ₄	83 ¹⁵ / ₁₆	+ 7/16
4 % " " " 1916	73 ³ / ₄	74	73 ¹ / ₂	— 1/4
3 1/2 % " " "	61	61 ¹ / ₂	60 ⁷ / ₈	— 1/8
3 % " " "	53 ⁹ / ₁₆	52 ¹ / ₄	53 ³ / ₄	+ 3/16
2 1/2 % Cert. N. W. S.	46 ¹ / ₄	46 ⁵ / ₁₆	46 ¹ / ₂	+ 1/4
5 % Oost-Indië 1915	89 ⁷ / ₈	89 ³ / ₄	90 ¹ / ₂	+ 1/8
4 % Hongarije Goud	10 ¹ / ₈	10 ¹ / ₈	10 ¹ / ₈	—
4 % Oostenr. Kronenrente	6 ³ / ₈	6 ¹ / ₄	5 ¹ / ₄	— 1 ³ / ₈
5 % Rusland 1906	14 ¹ / ₂	15	13 ³ / ₄	— 3/4
4 1/2 % Iwagorod Dombr.	9	10 ³ / ₄	8 ¹ / ₂	— 1/2
4 % Rusland Cons. 1880	12	12 ¹ / ₄	9 ¹ / ₈	— 2 ⁷ / ₈
4 % Rusl. bij Hope & Co.	13	13	12 ¹ / ₂	— 1/2
4 % Servië 1895	19	19	18	— 1
4 1/2 % China Goud 1898	56	57	57 ⁷ / ₈	+ 1 ⁷ / ₈
4 % Japan 1899	54	—	—	—
4 % Argentinië Buitentl.	47	47	47	—
5 % Brazilië 1895	51 ¹ / ₁₆	51 ¹ / ₁₆	51 ¹ / ₁₆	—
5 % " 1913	51 ³ / ₄	—	—	—

Van de lokale afdelingen waren het wederom *suikerwaarden*, die het krachtigst de aandacht hebben getrokken. Het was gedurende de gansche berichtperiode buitengewoon teeknend, dat winstnemingen bijna niet zijn voorgekomen, hoewel het hooge koerspeil en de in enkele dagen verkregen ontzaglijke prijsverheffingen hiertoe toch vaak genoeg hebben uitgeloofd. Integendeel kwam het herhaaldelijk voor, dat dezelfde kringen, die aanvankelijk op bescheiden schaal tot realisatie waren overgegaan, hetzelfde fonds tot hoogere prijzen terugkochten. Op deze wijze was het mogelijk, dat de rijzing zich ononderbroken voortzette, waarin alleen de laatste dag der berichtperiode een uitzondering heeft gevormd. Toen toch was het aanbod uit winstneming in sommige gevallen zoo krachtig, dat aanmerkelijke reacties hebben plaats gevonden, welke echter, beschouwd in het licht der voorgaande rijzing, geen gewicht in de schaal hebben gelegd. Speciaal ten opzichte van aandelen Poerworedjo was een opmerkelijke vastheid van tendens op te merken, die moet worden toegeschreven aan de omstandigheid, dat voor Indische rekening hier ter beurze groote posten zijn verkoofd, tot veel lagere prijzen, welke thans klaarblijkelijk weder teruggenomen worden. Overigens is een enkele blik op de voordeelige koersverschillen voldoende, om tot de conclusie te komen, dat alle betrokken waarden in deze afdeling een uitermate sterke rijzing achter den rug hebben, die zij voor het allergrootste gedeelte konden behouden. De oorzaak is nog steeds dezelfde: berichten uit Indië van zeer vlotte verkoopen van het product tegen sterk oplopende prijzen.

Aan de hier gereleveerde beweging hebben zich in de afgelopen dagen ook aandelen van *Indische bankinstellingen* aangesloten. Waren het de vorige week voornamelijk aandelen Nederlandsch-Indische Handelsbank en aandelen Koloniale Bank, die het sterkst de aandacht hebben getrokken, thans hebben zich hierbij gevoegd aandeelen

Nederlandsche Handel-Maatschappij, anders het kalme fonds bij uitnemendheid, die thans niet minder dan 37 pCt. in koers konden monteeren. In verhouding tot deze koersverheffingen maken de avances in de aandelen onzer inheemsche bankinstellingen een pover figuur, hoewel deze toch ook tot hoogere koersen uit de markt zijn genomen.

Het waren echter niet alleen suikeraandelen, die van een optimistische stemming konden profiteren, doch ook de aandelen der overige cultuurafdelingen hebben zich uiterst opgewekt betoond. *Tabakswaarden* bleven voor de goede en oudere soorten zoo sterk gevraagd, dat ook hier slechts aan de vraag kon worden voldaan tegen krachtig verhoogde prijzen. De jongste veiling van Javatabak heeft goede hoop geboren doen worden ten aanzien van de aantaande Sumatra-inschrijvingen, terwijl de fusie-geruchten het hunne hebben bijgedragen, om een willige stemming in het leven te roepen en te houden.

	4 Mei.	7 Mei.	10 Mei.	Rijzing of daling.
Amsterdamsche Bank	190	195	198	+ 8
Ned. Handel-Mij. cert. v. aand.	243 ¹ / ₂	263	280 ¹ / ₂	+ 37
Rotterd. Bankvereniging	148	139	138 ¹ / ₂	— 9 ¹ / ₂ *
Amst. Superfosfaatfabriek	137	135 ¹ / ₂	135	— 2
Van Berkel's Patent	129	133	133	+ 4
Insulinede Oliefabriek	242	251 ¹ / ₂	261	+ 19
Jurgens' Ver. Fabr. pr. aand.	99 ¹ / ₂	98 ⁷ / ₈	97 ¹ / ₂	— 2
Ned. Scheepsbouw-Mij.	136	141 ¹ / ₂	143 ¹ / ₂	+ 7 ¹ / ₂
Philips' Gloeilampenfabriek	602 ¹ / ₂	660	750	+ 147 ¹ / ₂
R. S. Stokvis & Zonen	645	646	645	—
Vereenigde Blikfabrieken	131	134 ¹ / ₂	134 ¹ / ₂	+ 3 ¹ / ₂
Compania Mercantil Argent.	325	337 ¹ / ₂	340	+ 15
Cultuur-Mij. d. Vorstenland.	354 ¹ / ₂	393	431 ³ / ₄	+ 77 ¹ / ₄
Handelsver. Amsterdam	931	950 ¹ / ₂	963	+ 32
Holl. Transatl. Handelsver.	109 ³ / ₄	108 ³ / ₄	108 ³ / ₄	— 1
Linde Teves & Stokvis	204	204	200	— 4
Van Nierop & Co's Handel-Mij.	204	210 ¹ / ₄	215 ¹ / ₄	+ 11 ¹ / ₄
Tels & Co's Handel-Mij	165	164	164	— 1
Gecons. Holl. Petroleum-Mij.	359	340 ¹ / ₂	338 ¹ / ₂	— 20 ¹ / ₂
Kon. Petroleum-Mij.	951 ¹ / ₂	962	1005 ¹ / ₂	+ 54
Orion Petroleum-Mij.	69	67	68 ³ / ₄	— 2
Steauna Romana Petr.-Mij.	160	153 ¹ / ₄	158	— 1/4
Amsterdam-Rubber-Mij.	250	252	269	+ 19
Nederl.-Rubber-Mij.	136 ¹ / ₂	136	145	+ 8 ¹ / ₂
Oost-Java-Rubber-Mij.	393	392	410	+ 17
Deli-Maatschappij	531	528 ¹ / ₂	544	+ 13
Medan-Tabak-Maatschappij.	310	302 ¹ / ₂	310	— 7
Senembah-Maatschappij	524 ¹ / ₂	513 ¹ / ₂	539	+ 14 ¹ / ₂

* ex. dividend.

Hiernaast moet de *rubberafdeeling* worden gereleveerd. De berichten omtrent teruggaande prijzen voor het product te Londen hebben niet den geringsten invloed op het koerspeil te onzent uitgeoefend. Integendeel waren alle soorten tot zeer veel hoogere koersen gevraagd, terwijl er in zooverre een tegenstelling met de overige afdelingen ter beurze ontstond, dat op den laatsten beursdag van de berichteweek hier van winstneming geen sprake was en eerder in groote posten door het publiek werd bijgekocht.

De markt voor *handelsondernemingen* toonde zich vast, speciaal voor aandelen Compania Mercantil Argentina, terwijl van de industriële soorten in het bijzonder aandelen Philips' Gloeilampen konden monteeren, zoodat het grootste gedeelte van het onlangs geleden verlies weder is ingehaald.

Petroleumwaarden stegen tegen het slot der week zeer krachtig; aandelen Koninklijke Petroleum-Maatschappij brachten het tot over de 1000 pCt., in verband met de thans binnenkort te wachten nieuwe emissie van aandelen à 100 pCt. In verband hiermede monteerden ook aandelen Dordtsche Petroleum Maatschappij. Aandelen Geconsolideerde Hollandsche Petroleum daarentegen bleven eenigszins ten achter; de aandacht van het publiek is thans op andere objecten geconcentreerd.

De *scheepvaartafdeeling* was eerder loom gestemd; na de aanvankelijke opleving, die de aankondiging der oprichting van de groote fusie onzer Nederlandsche reederijen heeft gebracht, is men er toe overgeheld ook de schaduwzijden dier combinatie op te zoeken, waardoor sommige soorten zeer sterk in reactie kwamen. Weliswaar zijn de omzettingen van geringen omvang geweest, zoodat de koers-teruggangen geen geheel zuiver beeld van de marktpositie geven.

	4 Mei.	7 Mei.	10 Mei.	Rijzing of daling.
Holland-Amerika-Lijn	527 ¹ / ₂	519	528 ¹ / ₂	+ 1
" " " gem. eig.	522	509 ¹ / ₂	525 ¹ / ₂	+ 3 ¹ / ₂
Holland-Gulf-Stoomv.-Mij.	315	350	345	+ 30
Holl. Alg. Atl. Stoomv.-Mij.	172 ¹ / ₄	172 ¹ / ₄	172 ¹ / ₄	—

	4 Mei.	7 Mei.	10 Mei.	Rijzing of daling.
Hollandsche Stoomboot-Mij.	219 1/2	213 1/2	209 1/2	— 10
Java-China-Japan-Lijn....	366 1/2	359	364	— 2 1/2
Kon. Hollandsche Lloyd ..	189 1/8	181	184	— 5 1/8
Kon. Ned. Stoomb.-Mij. ..	240	233	235 1/2	— 4 1/2
Kon. Paketvaart-Mij.	255 1/2	250 1/4	245	— 10 1/2
Maatschappij Zeevaart	344	—	—	—
Nederl. Scheepvaart-Unie..	309 1/2	300 1/2	301	— 8 1/2
Nievelt Goudriaan	680	690	690	+ 10
Rotterdamsche Lloyd	314 1/2	301	299	— 15 1/2
Stoomv.-Mij., „Hillegersberg”	355	307 1/2	307 1/2	— 47 1/2
„ „ „Nederland” ..	382	371	344 1/2	— 37 1/2
„ „ „Noordzee” ..	149 1/2	142	144 1/4	— 5 1/4
„ „ „Oostzee”	309 1/2	295	295	— 14 1/2

De Amerikaanse markt was hier vast gestemd, in aansluiting aan de betere tendens van New York. Vooral spoorwegwaarden bleven gevraagd.

	4 Mei.	7 Mei.	10 Mei.	Rijzing of daling.
American Car & Foundry ..	146 1/2	148	153 7/8	+ 7 7/8
Anaconda Copper	132 15/16	134 1/4	132 15/16	—
Un. States Steel Corp.	106 3/4	108 1/4	107 7/8	+ 1 1/8
Atchison Topeka	88 1/4	89 1/16	89 1/16	+ 13/16
Southern Pacific	103 7/8	104 1/2	104 3/8	+ 3/4
Union Pacific	127 3/4	130	129 1/2	+ 1 1/4
Int.Merc.Marine afgest.	39	40	40	+ 1
„ „ „ „ prefs.	158	156	157	— 1

Geld op prolongatie bleef 5 pCt. na 6 pCt.

GOEDERENHANDEL

GRANEN.

11 Mei 1920.

Ook in de afgelopen week is het weder in Europa over het algemeen ongestadig geweest; in vele streken wordt over te veel neerslag geklaagd, hetgeen de werkzaamheden op het land heeft tegengehouden. Toch is de stand van het graan in vele streken van Europa vrij gunstig, al is het moeilijk zich een goed oordeel te vormen uit de vele tegenstrijdige berichten. Zoo wordt in Duitschland speciaal geklaagd, dat tengevolge van de prijspolitiek der Regeering de boeren er geen belang in zien den grond intensief te bebouwen. De prijzen voor meststoffen en arbeidskrachten zouden veel te hoog zijn, in vergelijking met den prijs, die voor het graan wordt toegestaan.

Buiten Europa zijn de berichten over het algemeen gunstig. In de eerste plaats is het meegevallen, dat het Washington-rapport over April een kleinen vooruitgang toont van den stand van wintertarwe, aangezien vrij algemeen een achteruitgang verwacht werd. Toch wordt de opbrengst nog op circa hetzelfde geschat als de vorige maand, in verband met het cijfer der omploegingen.

Argentinië gaat voort met zeer veel tarwe te verschepen, al was het cijfer in de afgelopen week iets kleiner dan het fenomenale cijfer van de voorafgaande week.

Nadat de prijzen aanvankelijk nog verder scherp gestegen zijn vond op 8 Mei een reactie plaats, welke hoogstwaarschijnlijk het gevolg is van de vrees, dat tengevolge van maatregelen der Argentijnsche Regeering de export van tarwe spoedig verboden of althans belemmerd zal worden. Toch is sedert dien de prijs wederom hooger en groot aanbod is in ieder geval niet meer van Argentinië te verwachten. Overigens is de tarwepositie in de wereld vrijwel onveranderd en valt er weinig toe te voegen aan hetgeen wij de laatste weken reeds hierover vermeldde. In de meeste landen van Europa is op het oogenblik de aanvoer van inlandsche tarwe zeer gering, wat de behoefte aan buitenlandsche tarwe aanmerkelijk vermeerderd.

Voor rogge was de stemming wederom vast, ofschoon er minder zaken tot stand kwamen.

In Buenos Aires is plotseling groote belangstelling voor maïs ontstaan en de omzetten per dag in de termijnmarkt zijn geweldig groot. Het artikel is onder dien invloed sterk gestegen; men gaat waarschijnlijk van de veronderstelling uit, dat maïs voor een goed deel tarwe zal moeten vervangen en in deze meening wordt men versterkt door het feit dat de Fransche Regeering heeft aangekondigd een zeker percentage maïs door het broodgraan te mengen. De verschepingen van maïs naar Europa zijn in den laatsten tijd tamelijk ruim geweest, doch ze hebben hoofdzakelijk plaats gevonden naar het Vereenigd Koninkrijk en bestonden bijna geheel uit de voorraden van de Royal Commission. Deze moeten nu vrijwel uitgeput zijn en waar de Engelsche markt tengevolge van de lage prijzen, welke de Engelsche Regeering voor haar maïs vroeg beneden de Argentijnsche import pariteit is gebleven, kunnen belangrijke verschepingen van den handel nog niet tegemoet gezien worden. Ook voor andere Europeesche markten staat maïs in Argentinië te hoog, zoodat nieuwe zaken haast niet tot stand kwamen. Toch is de stemming in de meeste markten vast aangezien tengevolge van het geringe aanbod bijna overal dekkingskopen werden gedaan. Argentinië heeft wederom de verschepingen naar Noord-Amerika hervat, hetgeen mogelijk is geworden door de buitengewone stijging, die de maïs-prijs in de Unie heeft ondergaan.

Ook gerst en haver zijn zeer vast gestemd. Voor lijnzaad is de stemming weifelend. De prijzen in Argentinië zijn nog iets gestegen, ofschoon noch Europa noch Amerika kooplust toonden.

Indisch lijnzaad was aan de markt tot lager prijzen in verband met den lageren zilverkoers. Ofschoon in Engeland de prijzen nog slechts weinig verbeterden is de stemming toch beter. De Engelsche olie staat nog zooveel lager dan alle andere markten dat regelmatig uitvoer plaats vindt. Houders van lijnzaad zijn evenwel tot de beding-

Noteeringen.

Data	Chicago			Buenos Ayres		
	Tarwe New York	Maïs Mei	Haver Mei	Tarwe Juni	Maïs Juni	Lijnzaad Juni
8 Mei '20	331	190	105	22,75	12,—	29,—
1 „ '20	317	175 1/8	102	24,40 ^{a)}	10,45 ^{b)}	28,35 ^{b)}
8 Mei '19	226	169	68 1/2	11,20	5,10	21,95 ^{b)}
8 Mei '18	220	127 1/2	73 7/8	12,60 ^{b)}	5,05 ^{b)}	24,25 ^{b)}
8 Mei '17	297	156 3/4	68 1/2	16,25	11,30	24,30
20 Juli '14	82	56 1/2 ^{c)}	36 1/2 ^{c)}	9,40 ^{a)}	5,38 ^{a)}	13,70 ^{a)}

^{a)} per Dec. ^{b)} per Sept. ^{c)} per Mei.

Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.

Soorten.	10 Mei 1920	3 Mei 1920	10 Mei 1919
Tarwe (Plata 78 K.G.) ¹⁾	39,75	38,25	—
Rogge (No. 2 Western) ¹⁾	31,50	29,75	—
Maïs (La Plata)	409,—	393,—	518,—
Gerst (48 lb. feeding) .. ²⁾	525,—	500,—	470,—
Haver (38 lb. white cl.) .. ¹⁾	22,—	22,—	26,—
Lijnkoeken (Noord-Ameri- ka van La Plata-zaad) ³⁾	215,—	205,—	285,—
Lijnzaad (La Plata)	870,—	850,—	1015,—

¹⁾ p. 100 K.G. ²⁾ p. 2000 K.G. ³⁾ p. 1000 K.G. ⁴⁾ per 1960 K.G.

AANVOEREN in tons van 1000 K.G.

Artikelen.	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	3—8 Mei 1920	Sedert 1 Jan. 1920	Overeenk. tijdvak 1919	3—8 Mei 1920	Sedert 1 Jan. 1920	Overeenk. tijdvak 1919	1920	1919
Tarwe	25.946	148.904	171.945	ca. 8.000	46.031	11.205	194.935	183.150
Rogge	—	205	6.266	—	—	8.690	205	14.956
Boekweit	—	2.500	—	—	—	—	2.500	—
Maïs	—	103.286	15.355	—	18.924	—	122.210	15.355
Gerst	—	5.252	29.780	—	120	6.929	5.372	36.709
Haver	—	16.397	110.210	—	—	—	16.397	110.210
Lijnzaad	393	13.204	—	—	2.424	—	15.448	—
Lijnkoek	—	20.858	6.755	—	1.406	—	22.264	6.755
Tarwemeel	5	5.784	150.226	—	—	37.435	5.784	187.661
Andere meelsoorten	—	3.228	103.521	—	100	1.366	3.328	104.887

bare prijzen, die verre beneden de pariteit van Argentinië zijn, terughoudend.

Nederland. Onze Regeering heeft voor het eerst sedert geruimen tijd wederom offerte gevraagd van tarwe, welke ongeveer in Juni geladen zou moeten worden. De Regeering verkooft in veiling ca. 2000 tons tot goede prijzen. De voorraden zijn hier zeer afgenomen, waardoor hogere prijzen betaald worden. Ook de 1000 tons gerst, die in publieke veiling verkocht werden, gingen tot zeer hoogen prijs weg. Voor andere voerartikelen is de vraag eveneens vermeerderd en bijna alle toonen belangrijke verhoogingen. In lijnzaad werd een enkele partij disponibel verhandeld, doch de verhouding is nog steeds te ongunstig voor olieslaggers, dan dat zij belangstelling zouden toonen tot de hooge prijzen waartoe Argentinië blijft aanbieden. In Indisch lijnzaad kwamen evenwel eenige transacties tot stand.

Rectificatie: In het vorig overzicht leze men op pag. 396, tweede alinea, inplaats van: „In Finland en Skandinavië”, „In Frankrijk en Skandinavië”.

SUIKER.

In de laatste dagen werden op de Nederlandsche suikermarkt nog enkele kleine partijen Javasuiker herverkocht tot oplopende prijzen, het laatst werd betaald voor Juli/Augustus Superieur f 100,— c.i.f. Loco suiker werd afgedaan tot f 118,—, terwijl geraffineerde suiker van Hollandsche afkomst tot een nog hooger prijs werd aangeboden. De suiker oogst van Nederland van 1919/20 kan thans aangenomen worden op ongeveer 235.000 ton tegen 172.509 in het vorig jaar.

Ook gedurende de afgelopen week stonden alle suikermarkten onder den invloed der groote vraag van Amerika, waar de vaste stemming onveranderd gehandhaafd bleef. Spot Centrifugals zijn nog steeds met 19.56 genoteerd, terwijl de laatste noteringen voor termijnleveringen luiden: Mei 18.35, Juli 18.25, September 18.38. Amerika kocht ook verder groote partijen Javasuiker, Willet & Gray ramen de in de laatste weken naar dit land verkochte suikers van Java en de Philippijnen op 250.000 ton.

Verkoopers van de naar Amerika afgedane Javasuiker zijn veelal Japansche en Britsch-Indische firma's, die hunne gedeeltelijk op speculatie gekochte vroege suikers nu herverkoopen en zich dekken door nieuwe aankopen van restant-oogsten. Uit dit oogpunt moet dus een groot gedeelte der laatstgemelde verkoopen onder restant-oogstcondities door de Vereenigde Javasuiker Producenten beschouwd worden, welke plaats hadden tot de volgende prijzen: Superieur f 52,—, suiker No. 16 en hooger f 48,— en Muscovados tot f 47½. Tweedehandsch suiker wordt genoteerd tot f 62,— Juni/Juli en f 57,— Aug./Sept. afsheep. De markt blijft uiterst vast.

NOTEERINGEN.

Data	Amsterdam per loopende maand	Londen				New York 96 p Ct. Centrifugals
		Tates Cubes No. 1	White Java f.o.b. per		Amer. Granulated c.i.f. Mei	
			Juni	Juli/Aug.		
7 Mei '20	f —	84/-	—	100/-	119/-	19,56
30 Apr. '20	—	84/-	—	90/-	119/-	19,56
7 Mei '19	—	64/9	32/-	31/9	—	7,28
7 Mei '18	—	64/9	—	—	—	5,92
21 Juli '14	11 13/32	18/-	—	—	—	3,26

KATOEN.

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons, Manchester, d.d. 21 April 1920.

Wat prijzen van nieuwe Amerikaanse katoen betreft, is het prijsverschil tusschen ouden en nieuwen oogst verder verminderd. Prijzen van ouden oogst katoen zijn wat lager, terwijl nieuwe oogst door het slechte weer wat in prijs is gestegen. Men bericht, dat de arbeidsverhoudingen in Amerika wat beter zijn, zoodat bij gunstig weer de oogstvooruitzichten ook wel beter zullen worden. De vraag is niet heel groot, ook al door de slechte financieele vooruitzichten. Verleden jaar is katoen in April en Mei belangrijk gestegen door de slechte oogstberichten en moeten wij maar hopen, dat zulks thans niet weer het geval zal zijn. Egyptische katoen blijft vast.

Amerikaansche garenprijzen blijven vast in verband met de zeer geringe vraag, waarschijnlijk doordat de loonkwestie nog niet geregeld is en in elk geval de bestaande loonen belangrijk verhoogd zullen moeten worden. De binnenland-

sche vraag is zeer onbelangrijk, doch de exportvraag is iets beter, vooral voor de Europeesche markten, waarvoor geregeld orders worden geboekt. Egyptische garens zijn wat lager in prijs, hoewel de goede kwaliteiten daarvan nog zeer duur blijven.

In de doekmarkt is deze week zeer weinig omgegaan en heeft de daling der zilverbijeen een zeer ongunstigen invloed gehad op de Oostersche wisselkoersen zoodat het vertrouwen in die markten ernstig geschokt is. Doordat de loonkwestie nog niet geregeld is, zijn de meeste verkoopers huiverig om verdere orders aan te nemen, zoodat men over het algemeen liever een afwachende houding aanneemt.

Manchester, d.d. 28 April 1920.

Niettegenstaande den ongunstigen financieelen toestand in verschillende landen en vooral in Japan, hebben de prijzen van Amerikaansche katoen het verlies van de vorige week geheel ingehaald. De weerberichten zijn gelukkig wat beter en deze zullen zeker gedurende de eerstvolgende weken een grooten invloed uitoefenen op den verderen loop der prijzen. Egyptische katoen is flauw en prijzen zijn wat lager.

De vraag naar Amerikaansche garens is niet groot maar prijzen blijven zeer vast en soorten als 44 twist en 60er weft zijn zelfs weer duurder. Door de geringe vraag naar manufacturen koopen de weverijen ook niet veel en meent men, dat zeker niet meer dan de halve productie der spinnerijen verkocht wordt. Er zijn echter nog voldoende orders geboekt, zoodat prijzen voorloopig nog wel vast zullen blijven. De vraag voor de Europeesche markt is iets beter, doch de Oostersche markten koopen nog niet. Ook zijn er verschillende koopers, die trachten goedkoop gekochte garens weder aan anderen te verkoopen en heeft dit natuurlijk op de prijzen geen gunstigen invloed. Egyptische garens zijn flauw en spinners moeten wel wat lager verkoopen, als zij orders noodig hebben.

Prijzen van manufacturen blijven zeer vast, niettegenstaande de zeer geringe vraag. De loonkwestie is nog steeds niet denitief geregeld, doch de vooruitzichten zijn wat beter en men doet van beide kanten zijn uiterste best om een werkstaking te voorkomen.

21 April 28 April

21 April 28 April

Liverpool noteringen. T.T. op Indië . . . 2/3¼ 2/3¼
F.G.F. Sakellaridis 86,50 86,50 T.T. op Hongkong 4/9 4/10
G.F. No. 1 Oomra 16,85 16,80 T.T. op Shanghai 6/5 6/8

Noteeringen voor Loco-Katoen. (Midling Uplands).

	10 Mei '20	3 Mei '20	26 Apr. '20	10 Mei '19	10 Mei '18
New York voor Midling . .	41,30 c	41,25 c	42,— c	28,90 c	28,15 c
New Orleans voor Midling	40,25 c	41,— c	41,25 c	27,75 c	29,— c
Liverpool voor Midling . . .	27,87 d	27,06 d	26,70 d	17,79 d ¹⁾	22,07 d

¹⁾ 9 Mei 1919,

Ontvangsten in, en uitvoeren van Amerikaansche havens. (In duizendtallen balen.)

	1 Aug. '19 tot 7 Mei '20	Ooreenkomstige perioden	
		1918—1919	1917—1918
Ontvangsten Gulf-Havens..	3955	3122	3139
„ Atlant. Havens	2833	1957	2488
Uitvoer naar Gr. Brittannië	2794	1830	1870
„ „ 't Vasteland.	2868	2153	1436
„ „ Japan etc..			

Voorraden in duizendtallen	7 Mei '20	9 Mei '19	10 Mei '18
Amerik. havens.....	1146	1209	1352
Binnenland.....	1078	1345	1034
New York	?	98	165
New Orleans	?	393	410
Liverpool	1199	553	332

HUIDEN.

Bericht van de firma Grisar & Co.

De berichten van alle marktplaatsen, zoowel van Noord- als van Zuid-Amerika blijven kalm luiden en zijn de offerten nog steeds in het voordeel van koopers. Er bestaat echter weinig animo en worden slechts voor directe behoefte kleine partijtjes uit de markt genomen. De laatste

Frigerificos ossen hebben echter toch nog \$ 91/93.— opgebracht en eene partij van 5000 La Blanca, waaronder nogal lichte huiden, \$ 89.—. Alhoewel voor de meeste soorten een daling te constateeren valt, is het aanbod niet dringend en kan men aannemen, dat de daling in het algemeen niet meer dan 12/14 pCt. bedraagt. Lagere biedingen worden geweigerd.

Van Inlandsche huiden kunnen wij niet hetzelfde zeggen. Bij een zeer vaste verkoop op het eind van de vorige maand te Parijs, valt daarentegen te Berlijn een verkoop te constateeren tegen prijzen, die de helft lager waren dan de vorige maand. Ofschoon een deel van deze daling aan de valuta moet toegeschreven worden, komt toch een ander gedeelte op rekening van de economische toestand van Duitschland. Daarenboven is thans de uitvoer van Deutsche huiden en van leder van Deutsche huiden verboden.

Wat Hollandsche huiden betreft, is hiervan een redelijk groote voorraad, doch zijn de verkoopers nog niet geneigd om de lage prijzen van Duitschland te volgen:

Inlandsche kalfsvellen zeer flauw en zouden slechts te plaatsen zijn tegen prijzen, circa 25 pCt. lager dan die van Maart/April. Er worden veel droge en gezouten kalfsvellen aangeboden van Lithauen en Kurland. Prijzen zijn echter nog te hoog.

Looistoffen: vaste quebracho, disponibel a f 63.—. Op levering tegen £ 54.-/-. Chopped mimosa, disponibel tegen £ 21.-/-. Op levering tegen £ 19.10.0.
8 Mei 1920.

THEE.

(Opgave van den makelaar J. van Eck.)

Afloop Theeveiling 6 Mei 1920.

Aangeslagen in veiling:

16215 kn. Java thee

132 „ Sumatra thee

8382 „ Java thee ex voorgaande veilingen

Aanbod 24729 kn. thee.

Aanbod 1 Januari j.l. tot heden idem 1919
(4 veilingen) (3 veilingen)

72257 kn. Java thee 29911 kn. Java thee

5735 „ Sumatra thee 5 „ Sumatra thee

Totaal.. 77922 kn. thee 29916 kn. thee

De taxatie was opgemaakt op basis 5 cts. boven afloop vorige veiling d.d. 28 Februari j.l.

De stemming was flauw, biedingen werden zeer traag uitgebracht, slechts voor goede thee was attentie en haalden slechts enkelen taxatie; het meerendeel der thee moest belangrijk lager worden afgedaan; vele theeën werden, bij gebrek aan voldoende biedingen, opgehouden.

Voor de 8382 kn. thee ex voorgaande veilingen was geen attentie en werd, behoudens een enkele uitzondering, weder geheel opgehouden.

De flauwe stemming der Londensche markt, bijna geen orders voor export, maar vooral het groote aanbod thee van zeer inférieure kwaliteit, kunnen als oorzaak aangenomen worden van het flauwe verloop der veiling.

De volgende veiling zal plaats hebben op Donderdag 27 Mei e.k., het juiste kwantum is nog niet vastgesteld, doch zal waarschijnlijk slechts 11000 kn. thee zijn.

6 Mei 1920.

COPRA.

In den toestand kwam deze week niet veel verandering; de kooplust blijft gering.

De noteringen zijn heden: vorige week

Java f.m.s., loco f 62 1/4 f 62 1/2

Mixed, „ „ „ „ „ 60.— „ 61.—

Java f.m.s., afl. Mei/Juni. „ 63.— „ 64.—

Straits f.m.s., „ „ „ „ „ 61.— „ 62 1/2

11 Mei 1920.

RUBBER.

Gedurende de afgelopen week verminderden de prijzen te Londen weder eenigszins. Het uitblijven van Amerikaanse orders drukt de markt zeer.

De invoeren in de Vereenigde Staten in 1920 tot einde Maart bedroegen niet minder dan 85.000 tons en hoewel het verbruik daar te lande enorm toegenomen is, schijnt dit quantum toch wel wat te groot geweest te zijn.

De handel blijft tot een minimum beperkt, zoodra evenwel koopers in de markt zullen komen, al geschiedt dit

dan ook in beperkte mate, verwacht men dat prijzen onmiddellijk belangrijk zullen verbeteren.

De noteringen zijn:

einde vorige week

Prima crêpe loco 2/1 1/4 2/3

Smoked sheets loco 2/1 1/4 2/2 3/4

Prima crêpe Mei/Juni 2/2 2/3 1/4

„ „ Juli/December. 2/3 1/4 2/4 1/2

Hard cure fine Para 2/2 1/2 à 2/2 3/4 2/2 1/2

10 Mei 1920.

BANKA-TIN.

In Nederlandsch-Indië zijn in Maart 1920 verkocht 27.410 picols Gouvernements-Banka-tin. De opbrengst daarvan bedroeg ongeveer f 6.156.000.—. (St.ct.)

VERKEERSWEZEN.

SCHIEPVAART.

GRAAN.

Data	Petrograd Londen/R'dam	Odessa Rotterdam	Atl. Kust Ver. Staten		San Lorenzo	
			Rotterdam	Bristol Kanaal	Rotterdam	Engeland
3/8 Mei 1920	—	—	—	10/6	129/-	112/6
26 A./1 Mei 1920	—	—	—	10/6	120/-	112/6
5/10 Mei 1919	—	—	—	8/6	f 130	235/-
6/11 Mei 1918	—	—	—	50/-	—	200/-
Juli 1914	11 d.	7/3	1/11 1/4	1/11 1/4	12/-	12/-

KOLEN.

Data	Cardiff				Oostk. Engeland	
	Bordeaux	Genua	Port Said	La Plata Rivier	Rotterdam	Gothenburg
3/8 Mei 1920	40/-	62/6	—	—	f 12,-	—
26 A./1 Mei 1920	40/-	60/-	75/-	—	„ 12,-	—
5/10 Mei 1919	54/-	47/6	47/6	47/6	„ 10,-	Kr. 45
6/11 Mei 1918	69/-	101/3	—	120/-	—	—
Juli 1914	fr. 7,-	7/-	7/3	14/6	3/2	4/-

DIVERSEN.

Data	Bombay West Europa (d. w.)	Birma West Europa (rijst)	Vladivostok West Europa	Chill West Europa (salpeter)
	3/8 Mei 1920	—	140/-	—
26 Apr./1 Mei 1920	—	—	—	—
5/10 Mei 1919	175/-	75/- ¹⁾	—	—
6/11 Mei 1918	175/-	500/-	—	185/-
Juli 1914	14/6	16/3	25/-	22/3

¹⁾ Per ton stukgoed. ²⁾ Voor Britsche schepen.

Graan Petrograd per quarter van 496 lbs. zwaar, Odessa per unit, Ver. Staten per quarter van 480 lbs. zwaar.

Overige noteringen per ton van 1015 K.G.

INKLARINGEN.

DORDRECHT.

Landen van herkomst	April 1920		April 1919	
	Aantal schepen	N. R. T.	Aantal schepen	N. R. T.
Groot-Brittannië	1	46	—	—
Duitschland	9	1.978	—	—
Noorwegen	1	268	1	209
België	3	3.975	—	—
Totaal	14	6.267	1	209
Nationaliteit.				
Nederlandsche	4	738	1	209
Britsche	1	46	—	—
Duitsche	5	1.240	—	—
Noorsche	1	268	—	—
Belgische	2	522	—	—
Vereen. Staten	1	3.453	—	—
Totaal	14	6.267	1	209

(Gerard Mauritz.)